

Hoge school Rotterdam

Het willen weten...

het uitgangspunt voor een professionele jeugdzorgwerker

*Afstudeeronderzoek bij
Horizon jeugdzorg &
onderwijs, Locatie MKT
Oostvoorne*

Daisy Stolk

Colofon

Titel:

Onderzoeksverslag, het willen weten...

Schrijfster van dit rapport/ onderzoeker:

Daisy Stolk

Studentnummer: 0859493

Ten behoeve van:

Afstuderen aan de Hogeschool Rotterdam, locatie museumpark

Voor de opleiding Pedagogiek

Instituut sociale opleidingen

Studiejaren 2011/2015

Opdrachtgever:

Horizon jeugdzorg & onderwijs, locatie MKT Oostvoorne

Noordweg 16, 3233 AV Oostvoorne

Telefoonnummer: 0181-482344

Afstudeerbegeleider vanuit school:

H. Kroonsberg

Beoordelaar

H. Kroonsberg

Werkdagen Hogeschool Rotterdam: maandag, dinsdag, woensdag, donderdag

Telefoonnummer Hogeschool Rotterdam: 010-7945737

Mobiel telefoonnummer: 06-14155058

Kamer: Museumpark laagbouw 03.338

2de Beoordelaar

Begum Coskun

Afstudeerbegeleider vanuit instelling:

Mevr. Glastra van Loon

Elske.glastravanloon@horizon.eu

Mobiel telefoonnummer: 06-13476695

Voorwoord

Voor u ligt het afstudeeronderzoek “Het willen weten het uitgangspunt voor een professionele jeugdzorgwerker”. Dit eindverslag is tot stand gekomen voor het afronden van mijn studie pedagogiek aan de Hoge school Rotterdam. In mijn derde studiejaar heb ik stage gelopen binnen Horizon op de locatie in Oostvoorne. Waar ik momenteel vol enthousiasme als pedagogisch medewerker aan het werk ben. Hier kreeg ik de kans om mijn studie af te ronden door middel van een afstudeeronderzoek.

Dit afstudeeronderzoek is gericht op hoe professionals ouders van allochtone afkomst kunnen begeleiden op het MKT in Oostvoorne zodat zij de regie krijgen over hun eigen bestaan. De aanbevelingen en de ontwikkelde producten zorgen voor een antwoord op de vraag vanuit de praktijk.

Bij deze wil ik mijn afstudeerbegeleider Elske Glastra van Loon bedanken, dat het mogelijk is geweest om mijn afstudeeronderzoek binnen Horizon plaats te laten vinden. Daarnaast wil ik Hanneke Kroonsberg bedanken voor alle inspiratie en spar momenten tijdens het tot stand komen van dit onderzoek. In het bijzonder wil ik alle professionals van het MKT in Oostvoorne bedanken. Dankzij hen heeft de onderzoeker alle data verkregen, wat het mogelijk maakte om dit onderzoek te doen en tot een goed en kwalitatief eindproduct te komen.

Daisy Stolk
Hoogvliet, Juni 2015

Summary

The parental guidance and upbringing of children in two cultures by immigrants was researched. The following question was key to this research: "How can the professionals of MKT Oostvoorne assist immigrant parents such that their children are able to take control over their lives". The following sub questions were formulated:

1. What are the policy and methodical documents state about the accompaniment of the immigrant parents in the residential care of MKT Oostvoorne.
2. Were there recent training sessions organized for the professionals of MKT Oostvoorne?
3. How is the relationship between the family counsellors and the immigrant parents?
4. Within the residential care, what can the pedagogical workers improve for bettering the relationship with the immigrant parents?
5. What do the pedagogical workers in the residential care need to realize the improvements from point 4?

By answering the research sub questions the key research question will also be answered. From the answers provided the following can be concluded:

Pedagogical workers cannot connect enough with the immigrant parents resulting in parents failing to get grip over their own existence. The professionals are struggling dealing with different situations. Even when the professionals are struggling, they still need to make decisions assisting immigrant parents.

This research was conducted as a practical study. The researcher discovered what the professionals need to be better able assisting the immigrant parent, so the immigrant parents can get the control back over their own existence.

The research is based on the findings of the professionals in working condition. During this research different ways of collecting data were used namely: literature research, observation and interviewing. During this research the researcher has chosen to consult the policy and methodical documents. For a better understanding of these documents, the researcher developed framework. The researcher has chosen to observe in a nonparticipating environment so the practicing professional is not affected in any way. Also the researcher had chosen to observe in a structured way. For the third part of the research the researcher conducted several individual interviews. Individual interviews were conducted in an environment that ensured responses could not be influenced. Following the interview and subsequent data analysis, the researcher was able to draw the following conclusion: *pedagogical workers don't have enough knowledge of the immigrant parents to assist them properly*. This conclusion was confirmed by several observations. During the observations the researcher has seen that the pedagogical workers were lacking the basic cultural skills required to connect with immigrant parents. These basic cultural skills are prerequisite for being able to efficiently communicate with the immigrant parents.

After carefully studying the conclusions, several recommendations were made. The first recommendation is based on the observed poor basis cultural skills of the pedagogical workers. The basis cultural skills of the pedagogical workers are to be improved such they are better equipped to deal with immigrant parents. Also the pedagogical workers communication skills are to be developed. This encompasses of active listening, receptivity, renew, responsibility and resume. Another recommendation is that professionals need to learn more about different cultures of immigrant parents. This could be done by an education day for professionals. Another recommendation is to create more notoriety for the concept "the dream of Horizon". This dream is a tool for professionals. The most important recommendation comes from the children of the MKT Oostvoorne. The children want the

professionals to actively look for cultural differences and the opportunities this provides. From this which a workshop was developed. The purpose of this workshop is to familiarize the pedagogical workers of MKT Oostvoorne with the new way of working. For this workshop the researcher developed several support products such as a handout and an information booklet "The starting point of professionals is that they want to know".

Samenvatting

Er is onderzoek gedaan naar het begeleiden van allochtone ouders en het opvoeden in twee culturen. Hieruit is de volgende onderzoeksvraag tot stand gekomen: “Hoe kunnen professionals van het MKT in Oostvoorne allochtone ouders/verzorgers begeleiden zodat zij de regie krijgen over hun eigen bestaan?”. Regie over hun eigen bestaan houdt in dat een jeugdige of een ouder zelf de leiding houdt over zijn leven. Dat de jeugdige, ouders/verzorgers zelf keuzes maken en verantwoordelijk zijn voor zichzelf. Bij deze vraagstelling zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Wat zeggen de beleidsstukken en methodiekstukken over het begeleiden van allochtone ouders/verzorgers binnen de residentiële jeugdzorg van het MKT Oostvoorne en zijn er recente opleidingen voor professionals geweest?
2. Hoe sluiten de gezinsbegeleiders aan bij allochtone ouders/verzorgers?
3. Wat kunnen de pedagogisch werkers verbeteren voor het begeleiden van allochtone ouders binnen de residentiële jeugdzorg?
4. Wat hebben de pedagogisch werkers nodig om de begeleiding van allochtone ouders te verbeteren binnen de residentiële jeugdzorg?

Door het beantwoorden van de deelvragen kan de onderzoeksvraag beantwoord worden. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er momenteel niet voldoende bij de allochtone ouders aangesloten kan worden waardoor zij niet de regie hebben over hun eigen bestaan. De professionals zijn handelingsverlegen wat zich uit in niet handelen, twijfelen om te handelen en niet weten hoe te handelen ondanks dat de situatie er wel om vraagt.

Het onderzoek is een beschrijvend en ontwerp onderzoek. Beschrijvend onderzoek omdat er is gekeken wat de professionals van het MKT in Oostvoorne vinden van de begeleiding van allochtone ouders. En ontwerp onderzoek omdat er uiteindelijk een product is ontworpen en aangedragen voor in de beroepspraktijk. De onderzoeker is te weten gekomen wat de professionals nodig hebben om ouders van een allochtone afkomst te kunnen begeleiden zodat zij weer de regie krijgen over hun eigen bestaan. Dit onderzoek is een praktijkonderzoek. Er wordt onderzoek gedaan naar bevindingen vanuit de praktijk, vanuit de professionals op de vloer. Binnen dit onderzoek is gebruik gemaakt van diversen dataverzameling technieken namelijk in de vorm van bestuderen, observeren en bevragen. Bij het bestuderen is er gekozen om de beleidsstukken en methodiekstukken te screenen. Voor het bestuderen van de methodiek/beleidsstukken heeft de onderzoeker een kijkkader ontwikkeld. Voor het observeren is er gekozen voor een niet-participerende observatie waardoor de onderzoeker de beroepspraktijk niet kan beïnvloeden. Het was een directe observatie waaraan de onderzoeker live deelnam. Er is gekozen voor een gestructureerde observatie. Voor het bevragen is er gekozen voor interviews. Het waren individuele interviews zodat de respondenten elkaar onderling niet konden beïnvloeden. Uit de resultaten van de interviews konden de volgende conclusies worden getrokken: De pedagogisch medewerkers hebben nog niet voldoende kennis om zorg op maat te verlenen aan cliënten met diverse achtergronden. Dit wordt bevestigd door middel van de observaties. Waaruit blijkt dat pedagogisch medewerkers de basisvaardigheden nog niet voldoende beheersen om met cliënten met culturele achtergronden in gesprek te gaan.

Naar aanleiding van de conclusies werden er een aantal aanbevelingen gedaan. De eerste aanbeveling die gedaan kan worden is dat professional de basisvaardigheden om in contact te komen met ouders meer moeten beheersen. De vaardigheden: luisteren, ontvankelijkheid, vernieuwen, verantwoordelijkheid en voorbeeld moeten de pedagogisch medewerkers nog meer ontwikkelen. Een tweede aanbeveling is dat professionals meer kennis moeten vergaren over de verschillende culturele achtergronden. Door middel van een cursus, een voorlichting of een informatie dag. Een volgende aanbeveling is het creëren van meer bekendheid over ‘de Droom van Horizon’. De Droom van Horizon is een hulpmiddel voor de professional. De laatste maar niet de minst belangrijke aanbeveling wordt gedaan vanuit de wens van de kinderen van het MKT in Oostvoorne. Ga als professional actief op zoek naar wat de mogelijkheden zijn wat betreft culturele verschillen. Hieruit ontstond het volgende

beroepsproduct: een workshop. Met de workshop willen de onderzoekers bereiken dat de professionals bekend worden met de nieuwe manier van werken. De onderzoeker heeft een aantal producten gemaakt ter ondersteuning van de workshop. Dit betreft een hand-out van de workshop en een informatieboekje. *Het willen weten als uitgangspunt van de professional* wordt hierin duidelijk benadrukt.

Jeugdzorg, Ouderbetrokkenheid, allochtone ouders/verzorgers.

Colofon	2
Voorwoord	3
Summary	4
1. Inleiding	10
2. Situatie en probleemanalyse	11
2.1 Horizon Jeugdzorg & Onderwijs	11
2.2 Maatschappelijke relevantie	11
2.3 Probleemstelling	12
3. Theoretisch kader	14
3.1 Definitie cultuur	14
3.2 Pedagogische mismatch	14
3.3 Beschermjassen	15
3.4 Interculturele communicatie	15
3.5 Empowerment	16
3.6 Alliantie	17
3.7 Eerder onderzoek allochtone jongeren in de residentiële zorg	17
3.8 Professional als bondgenoot	18
4. Vraagstelling en doelstelling	19
4.1 Doelstelling	19
4.2 Hoofdvraag	19
4.3 Deelvragen	19
5. Methodologie	20
5.1 Onderzoekstype	20
5.2 Onderzoeksbenadering	20
5.3 Databronnen & Datatechnieken	20
5.4 Validiteit en betrouwbaarheid	22
6. Onderzoeksresultaten	24
6.1 Maatwerk leveren	24
6.2 Systeemgericht denken	25
6.3 Basisvaardigheden van pedagogisch medewerkers	26
6.4 Kennis over etnische achtergronden	26
6.5 De wensen vanuit de kinderen	28
7. Conclusies	29
8. Aanbevelingen	31
8.1 Het willen weten	31
8.2 Beroepsproduct	32

9. Methodologische evaluatie	33
9.1 Bestuderen.....	33
9.2 Observeren	33
9.3 Bevragen	34
10. Kritische blik.....	35
10.1 Verbeterpunten	35
10.2 Beperkingen	35
10.3 Sterkte kanten.....	35
10.4 Vooruitkijken.....	35
Literatuur	37
Bijlagen	38
Interviews gezinsbegeleiders.....	38
Observatielijst behandelplan besprekingen	39
Interviews pedagogisch medewerkers	41
Wenskaarten kinderen	43

1. Inleiding

De aanleiding van het onderzoek is dat binnen de residentiële groepen van Horizon geconstateerd is dat er weinig kennis is over het opvoeden binnen twee culturen en het begeleiden van ouders met een andere etnische achtergrond. De resultaten die voortvloeien uit het onderzoek zullen bruikbaar zijn binnen de residentiële groepen van Horizon. De onderzoeker beschrijft hieronder twee casussen, deze zijn exemplarisch voor het onderzoek.

X is een meisje van 10 jaar oud. Voordat X bij het MKT in Oostvoorne kwam, woonde ze thuis bij haar moeder. Moeder komt uit Ivoorkust en spreekt nauwelijks Nederlands. Daarbij spreekt ze ook slecht Engels. De spreektaal thuis is Frans. In december 2013 is X uithuis geplaatst. Er waren meerdere zorgsignalen over de thuissituatie van X. X is uithuis geplaatst omdat moeder haar dochter met de handen aan de oren op haar hurken liet zitten als straf. In hun land van herkomst is deze manier van straffen heel normaal maar in Nederland wordt dit gezien als kindermishandeling. Moeder staat nu onder toezicht stelling van Bureau jeugdzorg. In de behandeldoelen van Bureau jeugdzorg staat dat moeder de Nederlandse taal moet leren beheersen en haar opvoedvaardigheden moet vergroten. Als dit gebeurt, is de situatie thuis veilig genoeg om X thuis te laten wonen. Tijdens het begeleiden van moeder liepen de pedagogisch werkers vanuit de groep tegen het feit aan dat moeder de Nederlandse taal niet beheerst. Hierdoor ontstond er verwarring. Daarbij ziet moeder niet door haar culturele achtergrond in dat zij haar kind heeft mishandeld.

X is een jongen van 10 jaar oud. Hij woont in de residentiële groep van Horizon jeugdzorg. X had geen contact meer met zijn vader, dit is hij nu weer beetje bij beetje aan het opbouwen. Vader van X is streng gelovig, hij is een Jehova getuigen. X is lichamelijk mishandeld door moeder en heeft hier het post traumatisch stress stoornis (PTSS) aan over gehouden. In de tijd dat X binnen de jeugdzorg wordt behandeld is hij niet gelovig opgevoed. Nu het contact met vader weer aan het herstellen is komt via vaders kant het geloof vaak aan bod. X moet bidden voor het slapen gaan anders komt hij niet in de hemel terecht. Door het trauma van X raakt hij in paniek en door eerdere ervaringen heeft X geen vertrouwen meer in het geloof. Toen X nog thuis woonde ging hij ook elke zondag naar de kerk en kwam er elke week een vrouw van de kerkgemeenschap bij hun over de vloer. Deze mevrouw wist er vanaf dat X mishandeld werd maar deed hier niets aan. Dit heeft voor X het vertrouwen in het geloof beschaamd. X geeft aan niet in god te geloven en vind het wel prima hoe het nu gaat. Buiten het gespreksonderwerp het geloof vindt X de bezoeken met vader fijn. Voor X is het nog niet duidelijk wat zijn perspectief is. Moeder is geen optie meer en vader was eerst niet in beeld. Nu is vader in beeld en heeft alles op orde maar zit er een groot verschil qua levensvisie tussen vader en zoon.

Vanuit de beschreven casussen hierboven wordt duidelijk dat het relevant is om onderzoek te doen. Het is een feit dat ongeveer vijfenveertig procent van de kinderen en jongeren die door Horizon behandeld wordt van allochtone afkomst is of waarvan één van de ouders van allochtone afkomst is. Het om kunnen gaan met interculturele verschillen en het leuk vinden om met andere culturen om te gaan en in gesprek te gaan, behoort tot de basisvaardigheden van de pedagogisch werkers (Horizon, 2011).

2. Situatie en probleemanalyse

In dit hoofdstuk wordt de instelling nader toegelicht, de maatschappelijke relevantie wordt besproken en de probleemanalyse wordt beschreven.

2.1 Horizon Jeugdzorg & Onderwijs

Het onderzoek vindt plaats binnen Horizon locatie MKT in Oostvoorne. Horizon is een jeugdzorg instelling voor jeugdigen van nul tot drieëntwintig jaar en voor hun ouders/opvoeders. Horizon vangt kinderen op als de ouders/opvoeders minder goed in staat zijn om voor hun kind te zorgen. Omdat ze sociale of andere problemen hebben. Ook kunnen jeugdigen gedragsproblemen hebben of een gedragsstoornis. Horizon helpt deze gezinnen hun leven weer op de rit te krijgen. Het MKT staat voor Medisch Kinderhuis. Hier wordt een intensieve dag-en nachtbehandeling geboden aan kinderen van vijf tot twaalf jaar met ernstige leer-en gedragsmoeilijkheden. Hiermee samenhangend hebben deze kinderen soms te kampen met meer lichamelijke of medische problemen, zoals bedplassen, astma of diabetes (Horizon, ND).

Het onderzoek vindt plaats binnen de residentiële groepen van Horizon op de locatie MKT in Oostvoorne. De residentiële groepen van Horizon zijn open groepen binnen de jeugdzorg. Open jeugdzorg bij Horizon betekent dat jeugdigen in een behandelgroep wonen. Dit is een groep jeugdigen met uiteenlopende ontwikkelings- en gedragsproblemen. Jeugdigen kunnen hier tijdelijk wonen en worden hier 24 uur per dag, 7 dagen in de week begeleid. Sommige jeugdigen gaan in de weekenden naar huis of zijn een deel van de dag bij Horizon. Samen met ouders/opvoeders en de jeugdigen wordt bepaald welke begeleiding voor hun situatie het beste is (Horizon, ND).

Als gevolg van het feit dat ongeveer vijfenveertig procent van de kinderen en jongeren die door Horizon behandeld wordt van allochtone afkomst is of waarvan één van de ouders van allochtone afkomst is, komen thema's op het gebied van diversiteit en interculturalisatie aan de orde (Horizon, 2011). De onderzoeker heeft zich op deze doelgroep gericht. Wat de onderzoeker onder allochtone afkomst verstaat is: "In het buitenland geboren of buitenlandse ouders, persoon van wie tenminste één ouder in het buitenland is geboren, alle in Nederland woonachtige personen die niet in Nederland zijn geboren" (Encyclo, ND).

2.2 Maatschappelijke relevantie

Het onderzoek speelt zich af binnen een context waarbinnen de transitie van de jeugdzorg een grote rol speelde. Vanwege deze transitie zal er veel veranderen binnen het werkveld. Voor het onderzoek is het relevant dat er een cultuuromslag plaats vindt. De cliënt krijgt de regie over de aanpak van de problematiek en de professional krijgt meer ruimte in de uitoefening van zijn werk (Bunthof, 2013).

De missie van Horizon is het begeleiden en ondersteunen van jongeren in gedragsverandering. Er wordt geleerd hoe ze de regie over hun eigen leven kunnen krijgen, zodat ze zelfstandig deel kunnen nemen aan het maatschappelijke leven. De visie van Horizon zegt dat in ieder mens een persoonlijkheid met kwaliteiten en de ambitie zit om te presteren en zich te ontplooiën. Door problemen in de leefomgeving, gedragsproblemen of stoornissen is het voor sommige jongeren moeilijk om zich als zodanig te ontwikkelen. Door een stabiele en veilige leefomgeving te creëren, waar de jongere de zorg en het onderwijs krijgt wat hij/zij nodig heeft, kan hij/zij zichzelf ontwikkelen tot een zelfstandig mens met dromen en mogelijkheden (Horizon, ND).

De markt verandert, de vraag verandert. Deze nieuwe tijd vraagt om een andere blik, een andere houding en een andere samenwerking. Met elkaar, met collega-scholen en instellingen. Het gezamenlijk doel is ervoor zorgen dat jongeren en ouders weer zin hebben

in leren en grip hebben op hun eigen leven wanneer ze bij Horizon weggaan. Om dit in de toekomst zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren, vraagt om een aangepaste aanpak. Leidend in dit proces is 'de Droom' het perspectief waar we binnen Horizon naar toe werken (Horizon, ND).

Het onderzoek sluit aan op de transitie van de jeugdzorg doordat er gericht wordt op de eigen kracht van cliënt. De eigen kracht is één van de kernwoorden van de transitie. In het onderzoek komt dit terug door middel van de regie over hun eigen bestaan. De jeugdige of een ouder houden zelf de leiding over hun leven. Het houdt in dat de jeugdige, ouders/verzorgers zelf keuzes maken en verantwoordelijk zijn voor zichzelf. De regie komt bij Horizon terug in de Droom van Horizon. Wat leidend is voor het onderzoek, waardoor de maatschappelijke relevantie wordt vergroot. De Droom van Horizon kijkt hoe je ervoor zorgt dat de ouders verantwoordelijkheid nemen. Dat het resultaat van de behandeling wordt bepaald door de inzet van de cliënt, het gezin en de professional. Volgens de Droom van Horizon heb je een groter resultaat als de ouders meewerken dan als het kind alleen in behandeling is. Het is dus van belang dat ouders herkennen en erkennen dat ze onderdeel van het probleem zijn. Want als de ouders onderdeel zijn van het probleem, zijn ze ook een onderdeel van de oplossing. De Droom van Horizon zorgt ervoor dat de behandeling op deze manier wordt ingericht. In de praktijk wordt op dit moment hard gewerkt om de Droom van Horizon te verwezenlijken (Horizon, ND).

2.3 Probleemstelling

Naar aanleiding van de informatie uit de inleiding en de literatuurstudie kan het praktijkprobleem geformuleerd worden aan de hand van de 5xW+H-methode.

Er worden door pedagogisch werkers binnen Horizon moeilijkheden geconstateerd in de residentiële zorg van het MKT in Oostvoorne met betrekking tot opvoeden in twee culturen en het begeleiden van allochtone ouders. Pedagogisch medewerkers kunnen de aansluiting met allochtone ouders/verzorgers moeilijk vinden. Het kind wordt daarbij uit zijn eigen cultuur gehaald en op de groep volledig in de Nederlandse cultuur geïntegreerd. Pedagogisch werkers hebben weinig kennis over het opvoeden binnen twee culturen en het begeleiden van ouders met een andere etnische achtergrond. Dit weet de onderzoeker vanuit eigen ervaring. Dit wordt in de inleiding duidelijk gemaakt aan de hand van twee casussen. Het zou volgens de onderzoeker kunnen zijn dat de professionals handelingsverlegen zijn doordat ze niet weten hoe ze moeten omgaan met de culturele verschillen. Met handelingsverlegenheid bedoelt de onderzoeker: "dat een professional niet handelt, twijfelt om te handelen of niet weet hoe te handelen ondanks dat de situatie er wel om vraagt" (Kluft, ND).

Daarnaast betreft het niet alleen over een gebrek aan kennis of handelingsverlegenheid. Een professional handelt vanuit het hoofd, het hart en met handen. Hiermee wil de onderzoeker duidelijk maken dat het probleem ook in een andere hoek gezocht kan worden. Bijvoorbeeld bij de basisvaardigheden waar Horizon over spreekt om in gesprek te gaan met allochtone ouders, beheersen alle professionals deze naar behoren? (Horizon, 2011).

Verschillende betrokkenen hebben met het praktijkprobleem te maken. De jeugdigen heeft met het praktijkprobleem te maken. Bij de jeugdigen wordt er soms vervreemding geconstateerd. Dit komt voor bij allochtone maar overigens ook bij autochtone jeugdigen. Het gaat hierbij om een gevoel van onrechtvaardigheid in de samenleving. De verbinding tussen de jeugdige en instituties verloopt moeizaam. Allochtone jongeren leiden binnen het gezin een ander leven (Horizon, 2011).

Wanneer deze verschillen groot zijn kan er een pedagogische mismatch ontstaan. De pedagogisch werkers hebben met het praktijkprobleem te maken want hoe zouden zij deze cultuur verschillen kunnen overbruggen? De allochtone ouders/verzorgers maken deel uit van het praktijkprobleem. Ervaren allochtone ouders een drempel naar de pedagogisch werkers door de cultuur verschillen?

Het is niet bekend wanneer het probleem optreedt. Op het MKT hebben de jongeren en de ouders te maken met verschillende professionals. Op de groep zijn er de pedagogisch werkers. Één van deze pedagogisch werkers is de mentor van het kind. De mentor begeleidt het kind en de ouders in zijn behandeling. Daarnaast heeft het kind wekelijks contact met één van de gedragwetenschappers voor bijvoorbeeld het verwerken van trauma's of andere soorten therapie. De ouders worden ondersteund door de gezinsbegeleiders. Het is wel van belang om te weten dat de gezinsbegeleiders de aansluiting bij allochtone ouders vaak wel kunnen vinden. Daarnaast is er een kinderarts aanwezig op het terrein. De kinderen komen hier om het halfjaar voor controle.

Het niet kunnen aansluiten bij allochtone ouders/verzorgers is een probleem omdat het een feit is dat ongeveer vijfenveertig procent van de kinderen en jongeren die door Horizon behandeld wordt van allochtone afkomst is of waarvan één van de ouders van allochtone afkomst is (Horizon, 2011).

Het probleem doet zich voor binnen de open jeugdzorg van Horizon op de locatie MKT in Oostvoorne. Dit houdt in dat de jeugdige intensief wordt begeleid en behandeld. Het is een driemilieu voorziening omdat de jeugdigen daar behandeld worden, onderwijs volgen en hun vrije tijd daar door brengen. De jeugdigen gaan naar school bij één van de Horizon scholen, deze is ook op het terrein aanwezig. Open jeugdzorg bij Horizon betekent dat jeugdigen in een behandelgroep wonen. Op deze groep wonen jeugdigen met uiteenlopende ontwikkelings- en gedragsproblemen. De professionals zijn steeds aanwezig. Sommige jeugdigen gaan in de weekenden naar huis of naar een pleeggezin. In deze setting kan het niet aan kunnen sluiten bij allochtone ouders/verzorgers zich ook voordoen (Horizon, ND).

De vraag van het praktijkprobleem is ontstaan doordat het niet lukt om allochtone ouders/verzorgers bij de behandeling van het kind te betrekken. Pedagogisch werkers weten niet om te gaan met interculturele verschillen. Met niet weten bedoelt de onderzoeker weinig kennis hebben over opvoeden en ouderbegeleiding bij allochtone jongeren en ouders/verzorgers. Dit blijkt aan de hand van de beschreven casussen. Het zou ook kunnen zijn dat de professionals van het MKT in Oostvoorne handelingsverlegen zijn waardoor zij de allochtone ouders/verzorgers niet kunnen begrijpen en begeleiden. Of dat de professionals de vaardigheden van interculturele communicatie onvoldoende beheersen om in contact te komen met de ouders/verzorgers met een andere etnische achtergrond. Dat de aansluiting om dit moment nog niet gemaakt kan worden blijkt uit het meerjarenbeleidplan. Hieruit komt naar voren dat het nog niet lukt om in een vroeg stadium de allochtone gezinnen met problemen te bereiken. Dit wordt verwacht vanuit de organisatie om de situatie te kunnen beïnvloeden en daarmee zwaardere hulpverlening te voorkomen. Zoals gesloten jeugdzorg (Horizon jeugdzorg, 2011).

3. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt het theoretische kader geschetst. Allereerst wordt de definitie van cultuur omschreven. Daarna worden de mogelijke gevolgen van het opgroeien in twee culturen duidelijk gemaakt. Vervolgens wordt verhelderd welke vaardigheden een professional nodig heeft om te communiceren met allochtone cliënten.

3.1 Definitie cultuur

Als eerst is het van belang dat de definitie van cultuur wordt omschreven. Hier draait het praktijkprobleem om.

Cultuur omvat de gewoonten en gebruiken waarover een volk in het land zelf beschikt of die een volk meeneemt uit het land van herkomst. Hieronder vallen onder andere het geheel van normen en waarden, de voeding, eetgewoonten, kleding, godsdienst en muziek en dans. Ook gaat het hierbij om gebruiken zoals lichaamsversiering met henna, wat vooral voorkomt in Arabische, Afrikaanse en Indische culturen. De betekenis van een kleur kan ook verschillen van cultuur tot cultuur. In Nederland bijvoorbeeld is zwart de rouwkleur, terwijl dit in China en Japan de kleur wit is. De lichaamstaal speelt ook een rol, gedrag en non-verbale communicatie kunnen verschillen. Daarnaast omvat het de bestaanswijze: waar leeft de beroepsbevolking van, wat zijn de tradities, en hoe zijn de gebouwen vormgegeven. De cultuur is in feite een optelsom van deze kenmerken (Ensie, 2011).

3.2 Pedagogische mismatch

Het is van belang om te weten wat de gevolgen kunnen zijn bij het opgroeien in verschillende culturen.

Er kan sprake zijn van een pedagogische match dan wordt er in de thuiscultuur, schoolcultuur en straatcultuur dezelfde codes, ambities, waardepatronen en taal doorgegeven aan de jongere. Er vindt een gelijkbare socialisatie plaats in de drie leefwerelden. De pedagogische mismatch tussen de thuissituatie, de school en de straatcultuur is dat het opvoeden in de drie leefmilieus onvoldoende overlappend is en het proces van opgroeien en de pedagogische begeleiding tijdens dit proces in gezin, school en vrije tijd onvoldoende consistentie en continuïteit kennen (El Hadioui, 2011).

Als jongeren opgroeien in een leefsituatie zonder pedagogisch samenhang dan krijgen ze geen identiteit mee die de thuis, school en straatcultuur met elkaar verbindt. In zo geval maken zijzelf een keuze uit diverse deel identiteiten en uit de sociale verwachtingspatronen die bij deze deelculturen horen. Micha de Winter spreekt in de nota *aansprekend opvoeden* (2001) over een situatie in veel stadsbuurten waarin er sprake is van een gat in de pedagogische infrastructuur.

Het vermogen van mensen om met verschillende verwachtingen en identiteiten om te gaan is van groot belang voor de sociale samenhang. Putnam (2000) onderscheidt twee vormen van sociaal kapitaal (wat je kunt meegeven aan je kinderen: normen en waarden en sociale relaties) die kunnen bijdragen aan sociale samenhang: bonding en bridging. Bridging contact en samenwerking tussen mensen van verschillende afkomst (bruggen leggen). Bonding contact tussen mensen met eenzelfde achtergrond, binnen eigen gemeenschap. Woolcock en Sweetser (2001) voegen daar het begrip linking aan toe, dat wil zeggen de verbinding tussen burgers en instituties. Voor een goede identiteitsvorming is verbindend sociaal kapitaal tussen groepen, jongeren en ouders, en jongeren en medewerkers van instituties medebepalend (Notten & Spierings, 2012).

3.3 Beschermjassen

Vanuit het internationaal onderzoek van Harkness (2014) kon de onderzoeker de verbinding maken om gebruik te maken van ieders eigen kracht door middel van het model beschermjassen.

Beschermjassen is een model dat ruimte schept voor diversiteit en is bedoeld voor onder andere professionals in de (jeugd)zorg, onderwijs en welzijn. Beschermjassen betekent bescherming bieden door mensen of groepen in te bedden in hun krachtbronnen. Hierdoor bestrijdt je uitsluiting en creëer je verbinding. Het is bedoeld voor hulpvragers met een migratieachtergrond. Het helpt de eigenkracht van het sociale en familiesysteem van hulpvragers te mobiliseren. Beschermjassen in de jeugdhulpverlening is gericht op de volgende doelstellingen:

- de hulpvrager wordt opnieuw verbonden met de oorspronkelijke hulp en steunbronnen die gevonden kunnen worden in de eigen familiale dan wel sociale omgevingen in de culturele bagage;
- De hulpvrager vindt manieren om deze oorspronkelijke hulp en steunbronnen in de huidige context in te zetten bij het oplossen van zijn problemen;
- De hulpvrager is in staat om dit steunsysteem te vergroten en te versterken;
- De hulpvrager versterkt zijn inbedding (integratie) in de Nederlandse context.

Families dragen krachten in zich die benut kunnen worden voor het welzijn van het kind.

Nederlandse professionals hebben vaak een blinde vlek voor deze familiekracht.

Levensfaseovergangen zoals de puberteit, een nieuwe baan, een huwelijk, geboorte of een sterfgeval, vormen vaak een onzekere periode waarin je het oude achter je moet laten en het nieuwe moet ontdekken. Migratie en trauma zijn bijzondere faseovergangen, bij iedere nieuwe levensfaseovergang manifesteert de pijn en het verlies zich opnieuw. De impact die migratie heeft vormt een blinde vlek voor zowel de migranten-professional als de autochtone professional. Omdat je eigen achtergrond als hulpverlener van invloed is op hoe je reageert op de 'vreemde ander' is het van belang je eigen culturele bagage goed te kennen. Daarna is het belangrijk je te verdiepen in de ander. De verlieservaringen in zowel je eigen leven als in die van cliënt zijn belangrijk om te kennen omdat ze kwetsbaarheid in de hulprelatie zichtbaar maken. Daarna kijk je naar je eigen gevoeligheden in relatie tot de ander, je heilige huisjes. Dan ben je in staat om van perspectief te wisselen. Dit houdt in vanuit de werkelijkheid van de ander naar de situatie te kijken. Wees een beschermjas voor cliënten, ga samen met ze op zoek naar de beschermjassen in de cultuur en familie. En laat je leiden door de oorspronkelijke oplossingsstrategieën in het systeem (Tjin A Dje, 2007)

3.4 Interculturele communicatie

Om allochtone ouders onbevangen tegemoet te treden is het belangrijk dat een professional op de hoogte is van de belangrijkste principes van intercultureel communicatie.

Hoffman (2009) stelt dat interculturele communicatie de studie is naar de werking en invloed van cultuur en culturele verschillen op communicatie. Voor de alledaagse praktijk van gespreksvoering is het van belang om gewoon te spreken over communicatie. Wel kun je in studie, zoals dit onderzoek, expliciet aandacht hebben voor culturele factoren die van invloed zijn op communicatie. Interculturele communicatie is beschreven voor degene die zich meer wil verdiepen in de werking en invloeden van culturele verschillen op communicatie (Hoffman, 2009).

Er is geen methode voor interculturele communicatie, er is alleen aandacht. Deze aandacht dient in elke ontmoeting met de ander aanwezig te zijn en te blijven. Dit is alleen haalbaar als je elke ontmoeting begint met *ont*-moeten: het ontdoen van de ontmoeting met de ander van het 'moeten'. *Ont*-moeten is het loslaten van methodieken en theorieën om de ander onbevangen en ontvankelijk tegemoet te reden. Op deze manier kan je er-zijn-voor de ander. Dit er-zijn-voor de ander is de grondhouding van presentie. Het *ont*-moeten en de presentie

zijn essentiële voorwaarden voor de inzet van het TOPOI-model. Het inzetten van het TOPOI-model in de gespreksvoering mag slechts gebeuren vanuit een grondhouding van er-zijn-voor de ander. Dit er-zijn-voor de ander vraagt lef om het avontuur van de ontmoeting aan te gaan. Het vraagt durf om de ander toe te laten in jouw wereld en aan de andere kant vraagt het moet jezelf te bewegen in de richting van de ander (Hoffman, 2009).

Het TOPOI-model staat voor: Taal, Ordening, Personen, Organisatie en Inzet. TOPOI betekent in het Grieks plaatsen. Analooq aan deze betekenis zijn: Taal, Ordening, Personen, Organisatie en Inzet de plaatsen in de communicatie waar je culturele misverstanden kunt achterhalen en aanpakken. Taal omvat de verbale en non-verbale taal van deelnemers aan het gesprek. Ordening is de kijk van de deelnemers op de kwesties die spelen in hun gesprek. Personen verwijst naar de personen die deelnemen aan het gesprek en naar hun onderlinge betrekking. Organisatie de maatschappelijke en professionele organisatorische omgeving waarbinnen communicatie plaatsvindt. Inzet zijn de onderliggende motieven, behoeften, verlangens en drijfveren van de gespreksdeelnemers.

Wanneer mensen met elkaar in gesprek gaan, doet ieder van hen bewust of onbewust een viertal geldigheidsaanspraken. De gespreksdeelnemers maken aanspraak op de geldigheid van: verstaanbaarheid in wat ze zeggen, waarheid van hun uitspraken, juistheid van hun verwachtingen en verplichtingen, waarachtigheid van de uitingen van hun intenties, behoeftes, wensen en gevoelens. Vier gebieden van het TOPOI-model komen overeen met de vier geldigheidsaanspraken. Taal sluit aan bij verstaanbaarheid, ordening bij de waarheid, personen bij juistheid en inzet bij de aanspraak van de waarachtigheid. Wanneer er ten aanzien van één van deze geldigheidsaanspraken problemen voordoen, kan het TOPOI-model helpen de ontstane misverstanden te verhelderen en de communicatie te herstellen (Hoffman, 2009).

De vijf gebieden van het TOPOI-model zijn een concrete uitwerking van de abstracte begrippen cultuur en cultuurverschillen. Elk gebied omvat een overzicht van de culturele verschillen zoals die zich op dat gebied in de communicatie kunnen manifesteren. Het TOPOI-model helpt je zo om in de gesprekvoering de concrete uitingen van cultuur en culturele verschillen op te merken en te bewerken. Het TOPOI-model vormt een reflectiekader dat je voorbereid laat zijn op (culturele) verschillen zonder dat je vooraf per se op de hoogte hoeft te zijn van de culturele kenmerken van etnische groepen. In een ontmoeting krijgt de ander zodoende de ruimte zichzelf te presenteren zoals zij of hij dat zelf wenst en met eigen unieke betekenisgeving (Hoffman, 2009).

De meerwaarde van het TOPOI-model voor interetnische groepen is dat je in de communicatie niet meteen de cultuur, discriminatie of racisme als verklaring neemt voor de storingen die optreden en dat je net jezelf of de ander verwijten gaat maken, maar dat je je afvraagt of het misschien te maken heeft met de *Taal* die eenieder hanteert en begrijpt van elkaar; de *Ordening*: de zienswijze van eenieder; de *Personen*: hoe eenieder zichzelf en de ander ziet; de *Organisatie*: mogelijke verschillen in of onbekendheid met regels, procedures en andere organisatorische aspecten of met *Inzet*: het kunnen zien en erkennen van ieder onderliggende motieven en gevoelens waarom betrokkenen doen wat ze doen. Vervolgens zet je algemene gespreksvaardigheden in om te pogen de misverstanden uit de weg te ruimen (Hoffman, 2009).

3.5 Empowerment

Horizon vindt dat tot de basisvaardigheden van de pedagogisch werkers behoort om kunnen gaan met interculturele verschillen en het leuk te vinden om met andere culturen om te gaan en in gesprek te gaan. Hier is empowerment voor nodig.

Op het moment dat je als professional met ouders te maken hebt, is het van belang om je bewust te zijn van wat het betekent om ouder te zijn. Om als professional hulp te kunnen

bieden in het kader van het opgroeien en opvoeden van kinderen is het daarom belangrijk om eerst een gezamenlijke visie te ontwikkelen op ouderschap, op goed genoeg ouderschap en op empowerment. Het versterken van de eigen kracht van ouders.

Wat de samenleving onder goed genoeg ouderschap verstaan valt moeilijk te definiëren. Verschillende ouders, culturen, klassen en tradities stellen andere kwaliteitseisen aan ouderschap. Ouderschap is een complex aanpassingsproces, dat ontstaat in en door de contacten met het kind en je omgeving. In de praktijk wordt goed ouderschap veelal gerelateerd aan de ontwikkeling en het welzijn van kinderen. Voor professionals is het de uitdaging om zonder oordelen met deze ouders in gesprek te gaan. Als professional is het nodig om meer overeenstemming te bereiken over de ondergrens van de opvoeding. De behoefte bestaat aan inzicht in goed-genough ouderschap.

Empowerment binnen deze context wordt wel omschreven als het proces waarin ouders ervaren dat zij invloed hebben op besluiten en acties. Het gaat om de mogelijkheid van ouders het gevoel te ontwikkelen dat zij controle hebben over de lichamelijke en psychische gezondheid en welbevinden van hun kind. Het vergroten van de competenties van ouders is een belangrijk aspect. Empowerment werkt aan het versterken van autonomie en zelfregulatie van ouders, zodat zij greep houden of krijgen op hun eigen leven (Heerwaarden, 2012).

3.6 Alliantie

Naast empowerment is er ook alliantie nodig om met allochtone ouderen in gesprek te gaan.

Het begrip alliantie verwijst naar de kracht van de samenwerkingsrelatie van cliënt en hulpverlener, die een rol speelt bij de meest uiteenlopende therapeutische programma's en denkrichtingen. Bordin onderscheidt aan allianties verschillende elementen. Naast de kwaliteiten van de emotionele band tussen partners (persoonlijke alliantie) is overeenstemming van belang over het doel van de professionele samenwerking en een daarvoor geschikte aanpak (taakalliantie). Alliantie is dus geen gevolg van verbeteringen maar een drijvende kracht. In de jeugdhulp kan alliantie de resultaten op verschillende manieren beïnvloeden. Het hulpaanbod kan gericht zijn op het beïnvloeden van het gedrag van opvoeders of hun kind. In het eerste geval is alliantie belangrijk, omdat veranderingen in het ouderlijk gedrag het gedrag van het kind kan beïnvloeden. In het tweede geval omdat ouders een belangrijke rol hebben in het informeren van de hulpverlener, het praktisch ondersteunen van de hulpverleningscontacten en het bestendigen van positieve ontwikkeling in het leven van alledag (Bordin, 1979).

3.7 Eerder onderzoek allochtone jongeren in de residentiële zorg

Het volgende onderzoek geeft belangrijke punten weer over allochtone jongeren in de residentiële zorg. Deze punten geven aan dat het belangrijk is om onderzoek te doen naar allochtone jongeren binnen de residentiële zorg. Het onderzoek is verouderd, er was geen recenter onderzoek te vinden. De onderzoeker heeft ervoor gekozen het onderzoek toe te voegen daar het een beeld schetst over het praktijkprobleem in de maatschappij.

Uit literatuuronderzoek blijkt dat de betrokkenheid van ouders over het geheel moeizaam verloopt in de residentiële zorg maar bij allochtone ouders verloopt dit extra moeizaam. Het contact tussen de jeugdige en ouders wordt bij allochtone families minder open ervaren en ouders ontvangen minder vaak begeleiding. De behandeling van allochtone jongeren binnen de residentiële zorg kan verbeterd worden op twee punten: de betrokkenheid van de ouders in de behandeling en de plaats van de specifieke culturele achtergrond van de allochtone jeugdigen in de behandeling (Knorth, 1997).

Cultuur gebonden problematiek vindt al plaats bij de plaatsing van de jeugdige. Vanuit het onderzoek van Van der laan (1983) wordt in veel gevallen een factor omgaan met cultuur verschillen genoemd in de interviews. Doordat sommige allochtone ouders de Nederlandse

taal beperkt beheersen verloopt de communicatie met hulpverleners moeilijk. Een gevolg hiervan is dat de contacten over en weer worden geremd. De non-verbale signalen kunnen een bron zijn van misverstanden. Wanneer er een justitiële maatregel is toegepast bij de jeugdige zien ouders de hulpverleners als controlefunctionaris met wie geen vertrouwensrelatie mogelijk is. De relatie komt daardoor later of niet tot stand. Een andere bron die afstand schept zijn de opvattingen over het soort maatregelen, dat geschikt is als reactie op ernstig probleemgedrag van jongeren. Waar veel ouders van allochtone kinderen voorstanders zijn van een strenge opstelling, is de hulpverlening gericht op een model waarin jongeren nieuwe kansen worden geboden en nieuwe vaardigheden krijgen aangereikt, en waarin 'afstraffen' niet op de voorgrond staat (Knorth, 1997).

Uit verschillende studies is gebleken dat de cultuur verschillen groot kunnen zijn. Hierdoor wordt de hulpverlening nogal eens voortijdig beëindigd. Buiten dit blijkt uit het onderzoek van Van der Laan (1983) dat de bij ouders van allochtone jongeren en hulpverleners de beoordeling van de bereikte resultaten sterkt verschilt. De helft van de allochtone ouders vond dat hun kind erop vooruit is gegaan. Terwijl de ouders van Nederlandse kinderen in twee derde van de gevallen de ontwikkeling van hun zoon of dochter positief beoordelen (Knorth, 1997).

3.8 Professional als bondgenoot

Zoals Jacobs (2008) zegt moet een professional een bondgenoot zijn. Door middel van de presentiebenadering staat de professional naast de cliënt. Elke professional zou de leefwereld van de cliënt als uitgangspunt moeten nemen. Jacobs (2008) stelt dat de bewustwording van het krachtenveld van verschillende normen (maatschappelijk-organisatorische, professionele en persoonlijke) waarin de professional zich bevindt en het zoeken naar de juiste rechtvaardigheidsgrond voor het professionele handelen, die per situatie kan verschillen en om een afweging (vooraf, tijdens en achteraf) vraagt". Volgens Jacobs (2008) zijn er drie strategieën om professional weer discretionaire ruimte te bieden (zich te weren in het spanningsveld van systeem- en leefwereld): Professional als bondgenoot, Professional als hoeder van waarden, Professional als sparring partner (dialogische professionaliteit). Professional als bondgenoot komt tot uiting in de Bottom-up benadering. De Bottom-up benadering is in praktijk zelf kijken wat daar goed gaat 'good practices' en 'practice based'. Uitgaan van wat cliënten en professionals in de praktijk zelf als oplossingen zien, en de eigen krachten om het probleem om te lossen stimuleren / faciliteren. Bijv. burgerinitiatief; eigen kracht conferentie, frontliniewerker. De presentiebenadering is ook een vorm van werken voor de professional als bondgenoot. Er zijn voor de cliënt – naast, niet boven de cliënt staan. Beide benaderingen nemen leefwereld cliënt als uitgangspunt (Jacobs, 2008).

4. Vraagstelling en doelstelling

In dit hoofdstuk wordt de doelstelling, de hoofdvraag geformuleerd, voortkomend uit de probleemstelling en het theoretisch kader, hierbij behorend de deelvragen.

4.1 Doelstelling

De opdrachtgever wil met het onderzoek te weten komen hoe professionals vanuit de groep de allochtone ouders/verzorgers kunnen begeleiden zodat zij de regie krijgen over hun eigen bestaan. Hierbij wordt aangesloten bij de Droom van Horizon die beschreven staat in de visie dat ouders weer regisseur worden van hun bestaan. Verantwoordelijk zijn en blijven voor hun situatie en dat ouders herkennen en erkennen dat ze onderdeel zijn van het probleem. De droom van Horizon jeugdzorg sluit aan bij de transitie van de jeugdzorg waar de cliënt de regie krijgt over de aanpak van de problematiek.

4.2 Hoofdvraag

Naar aanleiding van bovenstaand probleem is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

“Hoe kunnen de professionals van het MKT in Oostvoorne allochtone ouders/verzorgers begeleiden tijdens de behandeling bij Horizon zodat zij de regie krijgen over hun eigen bestaan?”

4.3 Deelvragen

Bij de hoofdvraag zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Wat zeggen de beleidsstukken en methodiekstukken over het begeleiden van allochtone ouders/verzorgers binnen de residentiële jeugdzorg van het MKT Oostvoorne en zijn er recente opleidingen voor professionals geweest?
2. Hoe sluiten de gezinsbegeleiders aan bij allochtone ouders/verzorgers?
3. Wat kunnen de pedagogisch werkers verbeteren voor het begeleiden van allochtone ouders binnen de residentiële jeugdzorg?
4. Wat hebben de pedagogisch werkers nodig om de begeleiding van allochtone ouders te verbeteren binnen de residentiële jeugdzorg?

Hieronder volgt de definiëring van de belangrijkste kernbegrippen:

Begeleiden

Iemand ondersteunen, iemand op zijn weg vergezellen, de partij spelen die de aanvulling is, iemand helpen bij wat hij doet, bijstaan, coachen, leiden.

Allochtoon

In het buitenland geboren of buitenlandse ouders, lid van een culturele of etnische minderheid; in tegenstelling tot autochtoon, uit een ander land, Persoon van wie tenminste één ouder in het buitenland is geboren, alle in Nederland woonachtige personen die niet in Nederland zijn geboren.

Residentiële setting/hulpverlening

Een plek waar iemand tijdelijk kan wonen, Opvoeding en begeleiding van kinderen en jeugdigen in inrichtingen.

Regie van je eigen bestaan

Dit is de visie van Horizon. Het houdt in dat een jeugdige of een ouder zelf de leiding houdt over zijn leven. Dat de jeugdige, ouders/verzorgers zelf keuzes maken en verantwoordelijk zijn voor zichzelf. De onderzoeker verstaat onder regie van je eigen bestaan: “zelf verantwoordelijk zijn en zelfstandig keuzes kunnen maken zodat je eigen levenspad kunt doorlopen. De regie van je eigen bestaan is een levensvisie van Horizon en is niet expliciet te koppelen aan opvoeden.

5. Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de methodologie voorgelegd. Allereerst zal het onderzoekstype beschreven worden, waarna de onderzoeksbenadering, databronnen en dataverzameling technieken aan bod komen. Als laatst wordt ingegaan op de bruikbaarheid, validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek.

5.1 Onderzoekstype

Er zijn zes typen onderzoektypes te onderscheiden, namelijk:

- Beschrijvend onderzoek;
- Vergelijkend onderzoek;
- Definiërend onderzoek;
- Evaluerend onderzoek;
- Verklarend onderzoek;
- Ontwerponderzoek of ontwikkelingsonderzoek.

In dit onderzoek is er sprake van het type “beschrijvend onderzoek” & “ontwerp onderzoek” (Donk, 2011). Beschrijvend onderzoek omdat er is gekeken wat de professionals van het MKT in Oostvoorne vinden van de begeleiding van allochtone ouders. En ontwerp onderzoek omdat er uiteindelijk een product is ontworpen en aangedragen voor in de beroepspraktijk. De onderzoeker stelt dat de professionals van het MKT in Oostvoorne handelingsverlegen zouden kunnen zijn doordat ze niet weten hoe ze moeten omgaan met de culturele verschillen. De onderzoeker wil te weten komen wat de professionals nodig hebben om ouders van een allochtone afkomst te kunnen begeleiden zodat zij weer de regie krijgen over hun eigen bestaan.

5.2 Onderzoeksbenadering

Er kan gesproken worden over fundamenteel onderzoek of praktijkonderzoek. Bij fundamenteel onderzoek ligt het hoofdaccent op theorievorming en theorietoetsing. Bij fundamenteel onderzoek is de kennis generaliseerbaar. Bij praktijkonderzoek ligt het hoofdaccent van het onderzoek op het verbeteren van de praktijk. De kennis is gerelateerd aan de context (Donk, 2011).

In dit onderzoek is er gekozen voor praktijkonderzoek. Er wordt onderzoek gedaan naar bevindingen vanuit de praktijk, vanuit de professionals op de vloer.

5.3 Databronnen & Datatechnieken

Binnen dit onderzoek zal er gebruik gemaakt worden van diverse databronnen en datatechnieken (Donk, 2011). Hieronder zal per deelvraag toegelicht worden welke databronnen en datatechnieken er gebruikt zijn tijdens het onderzoek.

Deelvraag 1

Tijdens het onderzoek zal er gekeken moeten worden naar bestaande documenten. Om deelvraag één te kunnen beantwoorden gaat de onderzoeker de beleidstukken en methodiekstukken van het MKT Oostvoorne screenen. Wat is er al te vinden over het begeleiden van allochtone ouders/verzorgers en wat zijn de basisvaardigheden van een pedagogisch werker waar Horizon over spreekt? Om deze vraag te kunnen beantwoorden gaat de onderzoeker meerjarenbeleidplannen van het jaar 2011-2014 onderzoeken met betrekking tot ouderbegeleiding, de bestaande protocollen en beleidsplannen screenen. Voor het bestuderen van de methodiek/beleidsstukken heeft de onderzoeker een kijkkader ontwikkeld. Vervolgens worden er kwalitatieve antwoorden gegeven op de vragen uit de tabel die hieronder is de te zien (Donk, 2011).

Kijkkader voor begeleiden van allochtone ouders/verzorgers binnen het MKT
 Deelvraag: “Wat zeggen de beleidsstukken en methodiekstukken over het begeleiden van allochtone ouders/verzorgers binnen de residentiële jeugdzorg van het MKT Oostvoorne en zijn er recente opleidingen voor professionals geweest?”

1	Wat is er in de beleidstukken en methodiekstukken terug te vinden over het begeleiden van allochtone ouders/verzorgers?
2	Wat staat er in het meerjarenbeleidplan van 2011 tot 2014 over het begeleiden van allochtone ouders/verzorgers?
3	Wat staat er in recente jaarverslagen van Horizon over het begeleiden van allochtone ouders/verzorgers?
4	Zijn er recent al training gegeven bij de Horizon academie over het begeleiden van allochtone ouders/verzorgers?
5	Is er recent onderzoek gedaan naar het begeleiden van allochtone ouders/verzorgers of vindt er op dit moment een onderzoek plaats?

Deelvraag 2

Om deelvraag twee te kunnen beantwoorden gaat de onderzoeker de twee gezinsbegeleiders bevragen door middel van een eenmalig interview. Hier maakt de onderzoeker gebruik van de databron: individuele personen en de datatechniek: bevragen. Er worden onder de gezinsbegeleiders van het MKT in Oostvoorne interviews afgenomen. Er is gekozen voor twee gezinsbegeleiders zodat de onderzoeker de verschillen kan waarnemen en een objectief beeld kan vormen. De selectie van de respondenten zijn op basis van aantal werk uren gekozen. Er werken in totaal vier gezinsbegeleiders op het MKT in Oostvoorne. De onderzoeker heeft er voor gekozen er twee te interviewen omdat deze twee gezinsbegeleider fulltime werken en al geringe tijd in het vak zitten.

Deelvraag 3

Om deelvraag drie te kunnen beantwoorden gaat de onderzoeker zes verschillende oudercontacten tussen professional en ouders/verzorgers observeren. Hier maakt de onderzoeker gebruik van de databron: individuele personen. Deze oudercontacten vinden plaats tijdens een behandelplan bespreking (BB) van vijfenveertig minuten. Tijdens een BB wordt de behandeling van het kind besproken. De eerste BB is na de plaatsing en de daarna volgende om het half jaar. Onderwerpen die worden besproken zijn: leerdoelen, het perspectief, de prestaties op school en de voortgang op de groep. De volgende mensen zijn aanwezig bij een BB: ouders/verzorgers, voogd (als ouders geen gezag meer hebben), pedagogisch medewerkers, gedragswetenschapper, gezinsbegeleider, leerkracht, het kind (vanaf 12 jaar) en een notulist. De vorm van dataverzameling die wordt gebruikt is observeren. Doelgericht kijken naar situaties in de beroepspraktijk. De onderzoeker maakt gebruik van een eenmalige observatie. Er is gekozen voor een niet-participerende observatie waardoor de onderzoeker de beroepspraktijk niet kan beïnvloeden. Het zal een directe observatie zijn waaraan de onderzoeker live deelneemt. De onderzoeker ervaart de situatie met al zijn zintuigen. De selectie van de respondenten zijn gekozen op basis van het aantal, dat er zijn op het MKT in Oostvoorne. Dit zijn er zes waardoor er is gekozen voor zes behandel plan besprekingen. Er is gekozen voor een gestructureerde observatie. In het beleidsplan van Horizon wordt er gesproken over de basisvaardigheden van een professional om te kunnen omgaan met interculturele verschillen en het leuk vinden om met andere culturen om te gaan en in gesprek te gaan. Deze basisvaardigheden worden bij deelvraag één onderzocht. Aan de hand van deze basisvaardigheden zal de onderzoeker observatielijsten opstellen, die in de bijlage zijn toegevoegd (Donk, 2011). De onderzoeker zal de basisvaardigheden van de professional turven als deze worden toegepast. Aan het einde van de BB wordt er een check gedaan door de bevindingen te bespreken met de professionals en de ouders. Dit vergroot de betrouwbaarheid van de resultaten.

Deelvraag 4

Om deelvraag vier te kunnen beantwoorden gaat de onderzoeker tien pedagogisch werkers eenmalig interviewen. Daarnaast wordt er op elke leefgroep wenskaartjes uitgedeeld waar jeugdigen hun ideaalbeeld met betrekking tot het opgroeien in twee culturen kunnen invullen. Hier maakt de onderzoeker gebruik van de databron: individuele personen. Er is gekozen voor negen pedagogisch medewerkers. Naast dit onderzoek doet een andere student van de hoge school Rotterdam ook onderzoek naar ouderbetrokkenheid binnen het MKT in Oostvoorne. De twee onderzoekers gaan samenwerken om het eind product, zo optimaal mogelijk aan te laten sluiten binnen het werkveld. Doordat de onderzoekers samen gaan werken wordt er dubbel zoveel data verkregen om te analyseren. Dit komt tot uiting door gezamenlijk de interviews op te stellen met gemengde interview vragen. Naast de bovenstaande interviews neemt de andere onderzoeker ook negen interviews af, waardoor de onderzoekers in totaal over achttien interviews beschikken. De interviews vinden plaats op zes verschillende groepen, dit betekent dat van elke groep drie pedagogisch medewerkers worden geïnterviewd. Alle achttien pedagogisch medewerkers zullen eenmalig geïnterviewd worden. Er is gekozen voor een individueel interview zodat de respondenten elkaar onderling niet beïnvloeden (Donk, 2011). De selectie van de respondenten is gekozen op basis van aantallen. Op elke groep werken zes á zeven pedagogisch medewerkers. De onderzoekers hebben er voor gekozen om van elke groep de helft van de pedagogisch medewerkers (drie) te interviewen om de representativiteit te vergroten. Naast de interviews wordt er bij de kinderen van het MKT in Oostvoorne wenskaartjes afgenomen. Op het wenskaartje mogen de kinderen hun wens neer zetten met betrekking tot de culturele verschillen. De onderzoeker heeft hier voor gekozen om de kinderen ook een kleine rol te laten spelen binnen het onderzoek.

Beroepsproducten

Literatuur zal als databron gebruikt worden om een het beroepsproduct te ontwikkelen. Er zal onderzoek worden gedaan naar de kennis over culturele achtergronden, interculturele communicatie en belangrijke vaardigheden van een professional in contact met allochtone ouders.

5.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Met het oog om een hoge validiteit en betrouwbaarheid van het praktijkonderzoek wordt er rekening gehouden met een aantal richtlijnen (Donk, 2011):

1. Zorg voor triangulatie;

De conclusies worden krachtiger als je kunt verantwoorden dat ze gebaseerd zijn op data die je op verschillenden manier hebt verzameld. In het onderzoek komt dit terug met behulp van de drie vormen van triangulatie. De eerste vorm is brontriangulatie. Brontriangulatie wordt uitgevoerd door middel van literatuuronderzoek. De tweede vorm is methodische triangulatie. Deze wordt uitgevoerd door middel van verschillende dataverzameling methoden. Er zijn professionals geïnterviewd en geobserveerd. Als laatste wordt onderzoekertriangulaties genoemd. Tijdens het onderzoek wordt samengewerkt met een andere student van de hoge school Rotterdam. Deze student verricht ook onderzoek op het MKT in Oostvoorne maar dan naar ouderbetrokkenheid in het algemeen. De onderzoekers zullen samenwerken om op deze manier meer data te verkrijgen. Zodoende kunnen resultaten worden opgemaakt die meer valide zijn.

2. Communiceer over je praktijkonderzoek

Om er voor te zorgen dat er iets gebeurt met de onderzoeksresultaten is het belangrijk om mensen erbij te betrekken. In het onderzoek zijn bij verschillende kernactiviteiten professionals betrokken. Bij de interviews zijn de pedagogisch medewerkers betrokken en de gezinsbegeleiders. Bij de wenskaartjes zijn de kinderen betrokken en bij de observaties zijn de overgebleven professionals (gedragswetenschapper en leerkracht) plus de ouders of

pleegouders aanwezig. Op deze manier wordt er betrokkenheid en draagvlak gecreëerd en worden er meerdere perspectieven in het onderzoek verwerkt.

3. Zorg voor transparantie

In het onderzoeksverslag wordt de werkwijzen transparant en volgbaar geschreven. Om ervoor te zorgen dat alle producten kunnen worden ingezien, voegt de onderzoeker naast het eindverslag een usb-stick toe met alle belangrijke producten.

4. Verdiep je in het praktijkprobleem

De onderzoeker heeft zich verdiept in het praktijkprobleem door praktijkgericht onderzoek te doen. Door middel van literatuuronderzoek. De onderzoeker heeft een schema gemaakt geordend op zoekterm, bron en een samenvatting van de inhoud.

5. Verdiep je in de organisatie

In kopje 2.1 Horizon jeugdzorg en onderwijs zal een duidelijk beeld geschetst worden van de context waarbinnen het onderzoek plaats vindt. Daarnaast heeft de onderzoeker vorig jaar stage gelopen binnen de instellingen. Hierdoor is de onderzoeker bekend met de werkwijze en de visie van de instelling. De onderzoeker is op dit moment ook actief op de werkvloer doordat zij werkzaam is binnen de flexpool van de instelling.

6. Verdiep je in de verschillende perspectieven

Door rekening te houden dat ieder verschillende belangen en vooronderstellingen heeft waardoor het perspectief verschilt. Gaat de onderzoeker op zoek naar de eigen veronderstellingen en die van anderen. Dit zal in de praktijk terug te zien zijn, tijdens de interviews. De veronderstellingen van de onderzoeker zullen bevraagd worden tijdens de interviews waardoor de onderzoeker beter instaat is de onderzoeksresultaten te interpreteren en door te vragen.

7. Maak gebruik van vakliteratuur

Tijdens het onderzoek zal er gebruikt gemaakt worden van vakliteratuur. Dit is terug te zien bij de observatielijsten wat hierboven onder het kopje van deelvraag drie verder wordt toegelicht.

6. Onderzoeksresultaten

In onderstaand hoofdstuk wordt in paragraaf 6.1 deelvraag één beantwoord op basis van de resultaten van dossieronderzoek;

1. Wat zeggen de beleidsstukken en methodiekstukken over het begeleiden van allochtone ouders/verzorgers binnen de residentiële jeugdzorg van het MKT Oostvoorne en zijn er recente opleidingen voor professionals geweest?

In paragraaf 6.2 wordt deelvraag twee beantwoord op basis van de resultaten uit de interviews met de gezinsbegeleiders;

2. Hoe sluiten de gezinsbegeleiders aan bij allochtone ouders/verzorgers?

In paragraaf 6.3 wordt deelvraag drie beantwoord op basis van de resultaten uit de observaties van de behandelplan besprekingen;

3. Wat kunnen de pedagogisch werkers verbeteren voor het begeleiden van allochtone ouders binnen de residentiële jeugdzorg?

In paragraaf 6.4 en 6.5 wordt deelvraag vier beantwoord op basis van de resultaten uit de interviews met de pedagogisch medewerkers en de wenskaartjes met de kinderen;

4. Wat hebben de pedagogisch werkers nodig om de begeleiding van allochtone ouders te verbeteren binnen de residentiële jeugdzorg?

6.1 Maatwerk leveren

In de beleidstukken en methodieken van Horizon is het volgende citaat terug te vinden:

“Bij de intake van/kennismaking met cliëntsystemen wordt uitgebreid geïnformeerd naar culturele en religieuze achtergronden. Deze informatie wordt gebruikt om tijdens de behandeling zorg op maat te verlenen aan cliënten met diverse achtergronden”.

In de doorgenomen beleidstukken en methodiekstukken komt dit niet meer aanbod. Dit blijkt uit de volgende punten:

- De basisvaardigheden van een pedagogisch medewerker staan beschreven in de beleidstukken van Horizon voor het contact met ouders. Verder staat er beschreven dat doelgroepen onderscheiden kunnen worden door culturele achtergrond en dat er rekening wordt gehouden met de sociaal en culturele achtergrond van kinderen.
- In het meer jarenbeleidsplan wordt gesproken over de visie: regisseur van je eigen bestaan en hoe dit terug wordt gezien in de praktijk, wat de obstakels zijn voor stagnatie van de behandeling.
- In het jaarverslag van 2013 staat: “Bij de intake van/kennismaking met cliëntsystemen wordt uitgebreid geïnformeerd naar culturele en religieuze achtergronden. Deze informatie wordt gebruikt om tijdens de behandeling zorg op maat te verlenen aan cliënten met diverse achtergronden”.
- Recent zijn er geen trainingen binnen het aanbod van Horizon over het begeleiden van allochtone ouders of het omgaan met culturele diversiteit.
- Op het moment wordt er naast het onderzoek van een student van de Hoge school Rotterdam geen specifiek onderzoek gedaan naar begeleiden van allochtone ouders op het MKT in Oostvoorne.

Hiermee is deelvraag één beantwoord.

6.2 Systeemgericht denken

De gezinsbegeleiders sluiten aan bij allochtone ouders omdat zij actief op zoek zijn naar wat de waarden en normen van de ouders met betrekking tot de opvoeding. Hiermee is deelvraag twee beantwoord. Het willen weten en interesse tonen in het gezinssysteem, cultuur of geloofsovertuiging. Ze zien het kind niet als individu maar zien ook het systeem wat daar om heen aanwezig is. Er wordt gekeken naar wat mogelijk is, om de aansluiting met de waarden en normen van ouders, zoveel mogelijk op één lijn te houden. De geïnterviewde gezinsbegeleiders zijn bewust met dit proces bezig waardoor ze reflecteren op het proces. Qua waarden en normen moet er gekeken worden hoe het in hun cultuur werkt en wat voor hun normaal is. Volgens een geïnterviewde gezinsbegeleider wordt er nog te veel vanuit het eigen referentie kader gedacht. We moeten meer open staan voor elkaar door “het willen weten”...interesse tonen in andermans cultuur en vragen durven te stellen. Dit gaf één van de geïnterviewde gezinsbegeleider heel mooi aan door middel van een praktijkvoorbeeld:

“En ook hoe deze ouders met affectie omgaan. Ik heb nu even X steeds voor me. Maar dat was zo, die moeder raakte haar niet aan of ze zegt iets schreeuwend. Terwijl ik juist in die thuissituatie heb gezien en wat X ook heel goed aangaf, het knuffelen en dichtbij zijn bij mijn moeder is eigenlijk tussen haar benen zitten, dat ze haar dan zo strak vasthoudt en dan mijn haar doet. Dat is voor haar knuffelen en wat die moeder ook zelf omschreef ik heb haar tot een jaar lang dicht tegen mijn aan gehad, op mijn rug, als je aan het werk was. Dus dat vind ik wel heel belangrijk dat daar niet oordelend, als de normen voor ons, het zijn echt hele andere normen en waarden ook qua affectie geven aan je kinderen”.

Daarnaast is de behandeling op dit moment meer gericht op het kind als op het systeem volgens de geïnterviewde gezinsbegeleiders. Daar zit de omschakeling zei één van hen:

“Ja, ik denk dat het toch steeds die stap is vanuit de groep denken is. Ik snap het ook want ik heb het zelf ook gedaan. Ik heb zelf ook als leeuw in bespreking gezeten voor het kind zeg maar. En dat is logisch je gaat zo intensief. Maar ik denk dat voor alle kinderen geldt het is een onderdeel van het systeem. Ze zijn der een jaar/ander half jaar. Het continue denken vanuit het systeem is anders dan vanuit het kind. En volgens mij zit daar de omschakeling”.

De omschakeling is een samenspel tussen ouders en ons. Bewust nadenken over hoe verloopt de behandeling en hoe komt dat. Dit kwam naar voren toen aan de gezinsbegeleiders de vraag werd gesteld, of zij nog tips hadden voor het begeleiden van allochtone ouders. Het antwoord luidde als volgt:

“Ja, en ook van hé sluiten we genoeg op elkaar aan want volgens mij is het soms heel simpel om te vragen wat zijn de verschillen. Niet alleen maar over de groep of de thuissituatie maar ook wat zie je überhaupt terug in opvoeding. Wat strookt nu niet. Of juist wel. Daar vragen we volgens mij te weinig naar”.

Als laatste kwam er naar voren dat de geïnterviewde gezinsbegeleiders vinden dat de pedagogisch medewerkers meer kennis moeten verkrijgen over de verschillende culturen. De ene gezinsbegeleider is er van overtuigd dat dit kan door middel van een training maar de andere gezinsbegeleider legt meer de verantwoordelijkheid bij de pedagogisch medewerkers zelf:

“Ik vind de kennis, die heb ik soms ook niet in alles, maar ik vind juist door het bevragen daar krijg je kennis door. En dat is juist als je maar open stelt en hoort wat voor hun belangrijk is en hoe je daar en ieder geval een samenwerking mee voort kan zetten”.

Gericht op de houding van een pedagogisch medewerker, “het willen weten” en op zoek gaan naar kennis zijn volgens de geïnterviewde gezinsbegeleiders essentieel.

6.3 Basisvaardigheden van pedagogisch medewerkers

De pedagogisch medewerkers beheersen onvoldoende de basisvaardigheden (62%) om aan te kunnen sluiten bij allochtone ouders. De vaardigheden: luisteren, ontvankelijkheid, vernieuwen, verantwoordelijkheid en voorbeeld ontleend aan competenties vanuit Horizon moeten de pedagogisch medewerkers nog meer verbeteren. Dit betekent vooral het willen begrijpen van de ouders en het constant in verbinding blijven met ouders. Het goede voorbeeld geven door ouders aan te spreken op hun verantwoordelijkheid. Door de observaties en het analyseren van de percentages is deelvraag drie beantwoord.

Pedagogisch medewerker
15 vaardigheden x 4 aantal BB's = 60 → 100%

Vaardigheden	Aantal	Percentage
Respecteren	4	7%
Ontvankelijkheid	2	3%
Ontmoeten	3	5%
Vernieuwen	2	3%
Voorbeeld	2	3%
Verantwoordelijkheid	2	3%
Perspectief	3	5%
Zorg	2	3%
Leren	2	3%
Groeien	3	5%
Luisteren	2	3%
Betrouwbaarheid	2	3%
Transparant	4	7%
Regelmaat	0	0%
Kritisch	4	7%
Totaal	37	62%

6.4 Kennis over etnische achtergronden

Om de begeleiding van allochtone ouders te kunnen verbeteren willen een deel van de pedagogisch medewerkers meer kennis over de verschillende achtergronden. Door middel van een cursus, een voorlichting of een informatie dag. De Droom van Horizon is nog niet bij alle pedagogisch medewerkers bekend of wordt nog niet terug gezien in de praktijk. De pedagogisch medewerkers zouden zich meer kunnen verdiepen in de ontwikkelingen binnen Horizon. Zoals de nieuwsbrief lezen of de website in de gaten houden. Meer de eigen verantwoordelijkheid nemen in het krijgen van nieuwe kennis. Dit zou een hulpmiddel kunnen zijn, want de Droom van Horizon zet ouders in hun kracht waardoor zij de regie houden over hun eigen bestaan. Daarnaast zouden de pedagogisch medewerkers meer tijd met de ouders door willen brengen en op huisbezoek gaan om elkaar beter te leren kennen. Op deze manier houden ouders meer de regie. Hieronder worden belangrijke aspecten uit het onderzoek toegelicht waardoor deelvraag vier: "wat hebben de pedagogisch werkers nodig om de begeleiding van allochtone ouders te verbeteren binnen de residentiële jeugdzorg" hierboven beantwoord is.

Vijf van de achttien pedagogisch medewerkers vindt het lastiger om ouders te begeleiden van allochtone afkomst. Allochtone mensen vinden het vaak wat lastiger als er bemoeit wordt met de opvoeding dan de Nederlandse mensen. Hierbij komt naar voren, de taalbarrière en de rol van de gezinsbegeleider hierin. Er worden verschillen ervaren in waarden en normen. Hier wordt rekening mee gehouden en open in gecommuniceerd. Dit blijkt uit één van de voorbeelden een geïnterviewde pedagogisch medewerkers:

"Een cultuurverschil is bijvoorbeeld.. wij hebben een paar kinderen gehad, een meisje hebben we gehad en die komt uit Ivoorkust. En daar zijn ze gewend om hun kind tussen de

knieën te klemmen op de grond, bijvoorbeeld met tv kijken of haren kammen of wat dan ook. En dat is hun manier van genegenheid. Ze zijn niet op schoot trekkerig of knuffelig. Wij Nederlanders zijn natuurlijk wel heel erg van drie zoenen enzo, dat hebben zij niet. Dus wij denken al gauw van die is ook afstandelijk met zijn kind. Maar dat is het niet, het is alleen een hele andere manier van genegenheid tonen”.

Uit de resultaten komt ook naar voren dat er één groep rekening houdt welke pedagogisch medewerkers ze inzetten bij welk gezin. Dit blijkt uit het volgende antwoord, als er gevraagd wordt aan de pedagogisch medewerkers hoe de begeleiding van allochtone ouders verloopt.

“Uhm ja wel hetzelfde maar je merk soms wel dat ene leiding weer meer een klik heeft met bepaalde ouders dan andere. En ja soms zetten we juist, we hebben één mannelijke collega, zetten we de mannelijke collega in. Omdat je merkt dat ouders dat ook prettig vinden. En dat merk je nog weleens. Dat kinderen ook meer accepteren van mannelijke groepsleiding. En ja X is Surinaams soms wordt zij ook juist ingezet. Voor mensen die uit Suriname komen of Y Kapverdiaans. Dus daar kijk je ook naar welke collega’s heb je in huis.

Als er onder de pedagogisch medewerkers een verschil bestaat in etniciteit, dan kan dat als hulpmiddel worden ingezet. Er kan dus bewuster gekeken worden naar welke professional gaat dit gezin begeleiden. Wie zou de meeste aansluiting kunnen maken.

Acht van de achttien van de pedagogisch medewerkers geeft aan dat ze meer kennis willen hebben over de verschillende achtergronden. Meer verdiepen in de cultuur waardoor je elkaar beter gaat begrijpen. Door middel van een cursus, een voorlichting of een informatie dag. Maar ook door met elkaar in gesprek te gaan, vragen durven te stellen en interesse tonen in de andere cultuur. Open staan voor elkaar en elkaar accepteren. Dit komt naar voren als de vraag wordt gesteld of de pedagogisch medewerkers nog iets verbeterd willen zien met betrekking tot het begeleiden van allochtone ouders/verzorgers. Uit de volgende twee voorbeelden wordt duidelijk wat het zou opleveren als pedagogisch medewerkers meer kennis hebben over de verschillende etnische achtergronden:

“Ja, we merken cultuur verschillen bij dat oudste meisje dan merk je bij haar wel echt een cultuurverschil. Zij is pas een paar jaar in Nederland en zij is van heel laag niveau. En we hebben soms wel het idee dat we niet goed weten hoe is haar cultuur daar nu precies geweest. Zij is heel anders opgevoed dan ons. Wij verwachten dingen van haar naar onze maatschappij en onze maatstaaf. Ik denk dat daarin nog voor ons wel wat meer te behalen is”.

“Ik zou wel wat meer van de achtergrond willen weten. Weet je wel over die cultuur. We hebben hier een jongetje op de groep die gaat dan weleens naar een moskee en ja ik weet echt niet wat dat is. Ik ben daar nog nooit geweest. Ik weet natuurlijk wel wat een moskee is maar heb het nooit ervaren en hoe dat dan is binnen zo’n familie. Maar dat was hetzelfde toen hier een meisje zat een jehova getuige. Dat is totaal een andere wereld”.

Tien van de achttien pedagogisch medewerkers vinden dat ze niet genoeg kennis hebben over de verschillende culturen. Er worden verschillende manieren aangedragen om dit bij te schaven: Elkaar proberen te begrijpen; Voorlichting; Investeren; Meer verdiepen op de groep; Ervaring op doen; Brainstormen tijdens vergadering; Bespreekbaar maken tijdens intake; Interesse tonen; Vragen stellen. Doordat op dit moment de pedagogisch medewerkers niet voldoende kennis beheersen ontstaat er handelingsverlegenheid. Niet handelen omdat er geen kennis is over hoe te handelen.

Naast het feit dat pedagogisch medewerkers handelingsverlegen zijn, komt er ook nog een ander punt naar voren wat maakt dat ze de aansluiting bij allochtone ouders niet kunnen maken. Dit is onzekerheid onder de pedagogisch medewerkers. Dit kwam naar voren tijdens de interviews doordat pedagogisch medewerkers een aantal keer vroegen maar hoe doen

andere groepen dit dan of wat zeiden mijn collega's. Daarnaast zijn de pedagogisch medewerkers voor het interview niet ingelicht over het onderwerp om de kennis op dit moment te kunnen meten. De onderzoeker heeft een aantal keer de vraag gehad of de pedagogisch medewerkers informatie konden verkrijgen zodat zij zich konden voorbereiden.

Tien van de achttien pedagogisch medewerkers zeggen bekend te zijn met de Droom. Bij een deel kwam het twijfelend over en twee pedagogisch medewerkers waren niet bekend met de Droom. Als de onderzoeker door vroeg wat de Droom dan precies inhoud wist de helft van de pedagogisch medewerkers geen antwoord te geven. Dit zegt wat over het feit in hoeverre de pedagogisch medewerkers zich verdiepen in de ontwikkelingen in de organisatie.

Daarnaast gaven ook vijf van de achttien pedagogisch medewerkers aan de Droom nog niet of weinig terug te zien in de praktijk. Ouders mogen meer die verantwoordelijkheid krijgen. De helft van de pedagogisch medewerkers die wel weten wat de Droom inhoud, wordt vooral gezegd dat het een mooi idealistisch beeld is. Maar of het haalbaar is in de praktijk vragen de pedagogisch medewerkers zich af. Niet alle ouders kunnen die verantwoordelijkheid dragen of van sommige ouders kan je het niet verwachten vanwege de vele problematieken.

Elf van de achttien pedagogisch medewerkers vinden dat allochtone mensen meer de regie kunnen krijgen door: Meer kennis over hun cultuur krijgen; Echt met de mensen meelopen; Tijd met elkaar doorbrengen, elkaar leren kennen; Verdiepen in hun cultuur; Maatwerk leveren; Rekening houden met hun waarden & normen; Meer moeite doen elkaar te begrijpen; Respecteren hoe het geloof in elkaar zit. Uit het volgende antwoord komt naar voren dat er ook pedagogisch medewerkers zijn die het niet haalbaar vinden dat sommige ouders de regie hebben over hun eigen bestaan:

“In die zin ben ik een beetje sceptisch, tuurlijk zou ik willen dat die mensen ook weer zich regisseur gaan voelen. Maar als je kijkt met welke problemen die mensen zitten, met verslavingen, problematieke, schulden en dat je denk van ja het is een mooi verhaal maar ik moet het nog maar zien hoe dat gaat werken”.

Daarop sluit het volgende antwoord van een pedagogisch werker mooi aan:

“Er moet meer maatwerk geleverd worden dus kijken per individu wat hebben deze mensen nodig en wat is hun visie op opvoeding”.

Als dit het uitgangspunt is van elke pedagogisch medewerker, wordt elke ouder, allochtoon of autochtoon, begeleidt op de manier die bij hun past. Want elk gezin is anders, elke cultuur is anders en de begeleiding moet daarop afgestemd worden. Er bestaat geen vaste aanpak. Als professional moet je bij elk gezin op zoek gaan naar wat is hun visie op opvoeding en wat is voor hun normaal. *“Het willen weten”* zal het uitgangspunt moeten zijn.

6.5 De wensen vanuit de kinderen

Op alle groepen zijn de wenskaartjes uitgedeeld. Daarvan heb zijn er zestien ingevulde wenskaartjes met ideeën uitgekomen. Daarbij waren er ook kinderen die te klein zijn om een wenskaartje in te kunnen vullen want er wonen kinderen op de groepen vanaf vier jaar. Vanwege sommige problematieken of een beneden gemiddelde intelligentie konden deze kinderen geen antwoord geven op de vraag. De kinderen op de groep zouden het leuk vinden als er meer rekening gehouden kon worden met de verschillende eetculturen. Dat er meer aandacht besteedt mag worden aan religieuze feesten. Het moet mogelijk zijn dat er kinderen naar de kerk kunnen. Opvallend is dat vooral veranderingen naar voren kwamen met betrekking tot eten. Een verandering die makkelijk toepasbaar is. De kinderen zouden het leuk vinden om meer van elkaars cultuur te leren. Als vijf en veertig procent van de jongeren binnen Horizon van allochtone afkomst is. Wees dan creatief en maak hier gebruik van om van elkaar te kunnen leren op een leuke manier.

7. Conclusies

In dit hoofdstuk zal allereerst de hoofdvraag nogmaals voorgelegd worden, waarna aan de hand van de resultaten een conclusie zal worden getrokken.

De hoofdvraag van dit onderzoek is het onderzoeken hoe professional van het MKT in Oostvoorne ouders met een allochtone achtergrond kunnen begeleiden zodat zij weer de regie krijgen over hun eigen bestaan. Door middel van dossieronderzoek, interviews en observaties met de professionals zijn er een aantal conclusies te trekken vanuit de resultaten.

Vanuit de interviews met de pedagogisch medewerkers en de gezinsbegeleiders wordt duidelijk dat de pedagogisch medewerkers nog niet voldoende kennis zeggen te hebben om zorg op maat te verlenen aan cliënten met diverse achtergronden. Dit wordt bevestigd door middel van de observaties. Waaruit blijkt dat pedagogisch medewerkers de basisvaardigheden nog niet voldoende inzetten en mogelijk niet beheersen om met cliënten met culturele achtergronden in gesprek te gaan. Uit de interviews kwam naar voren dat er onzekerheid heerst onder de pedagogisch medewerkers. Deze onzekerheid ontstaat doordat pedagogisch medewerkers niet weten hoe ze moeten handelen.

De professional zouden een beschermjas moeten zijn. Beschermjassen biedt bescherming door mensen of groepen in hun kracht te zetten. Hierdoor bestrijd je uitsluiting en creëer je verbinding. Het helpt de eigenkracht van het sociale en familiesysteem van hulpvragers te mobiliseren. Om een beschermjas te kunnen zijn moet de professional wel bekend zijn met interculturele communicatie. Dit is bij de pedagogisch medewerkers van Horizon nog een onbekend begrip. Terwijl bijvoorbeeld het TOPOI-model een reflectiekader vormt dat je voorbereid laat zijn op (culturele) verschillen zonder dat je vooraf per se op de hoogte hoeft te zijn van de culturele kenmerken van etnische groepen.

Daarnaast is de Droom van Horizon nog niet bij iedere professional bekend of geïntegreerd in hun manier van werken. Dit zegt wat over de verantwoordelijkheid die de professionals nemen, om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen binnen de instelling. Als de Droom van Horizon is geïntegreerd in de groep, dan zorgen we er gezamenlijk voor dat jongeren en ouders weer zin hebben in leren en grip hebben op hun eigen leven wanneer ze bij Horizon weggaan. Als dit niet gebeurt, ontstaat er geen pedagogische samenhang tussen thuis en de groep waardoor het kind geen identiteit mee krijgt die thuis en de groep verbindt. Er ontstaat dan een pedagogisch mismatch. Dit is terug te zien aan praktijkvoorbeelden, de twee casussen die exemplarisch waren voor dit onderzoek.

Horizon werkt systeemgericht staat in beleidsplannen beschreven maar vanuit de praktijk komt naar voren dat de groepen nog te veel kindgericht denken. Ze zijn gericht op de behandeling van het kind in plaats van systeemgericht denken. Ze zouden gericht moeten zijn op het feit dat het kind onderdeel is van een systeem en dat het kind daarin behandeld moet worden. De pedagogisch medewerkers zouden een bondgenoot moeten zijn van het kind maar ook de ouders/verzorgers. Elke professional zou de leefwereld van de cliënt als uitgangspunt moeten hebben. Werken via de Bottom-up benadering zou hier een handvat voor kunnen zijn. Zelf kijken wat goed gaat en uitgaan van wat cliënten en professionals in de praktijk zelf als oplossingen zien, en de eigen krachten om het probleem om te lossen stimuleren. De presentiebenadering is ook een vorm van werken voor de professional als bondgenoot. Er zijn voor de cliënt – naast, niet boven de cliënt staan.

Er kan dus geconcludeerd worden dat er momenteel niet voldoende bij de allochtone ouders aangesloten kan worden waardoor hun niet de regie hebben over hun eigen bestaan. De professionals zijn handelingsverlegen wat zich uit in niet handelen, twijfelen om te handelen en niet weten hoe te handelen ondanks dat de situatie er wel om vraagt.

Het antwoord op de hoofdvraag kan dus als volgt beschreven worden:

Professionals op het MKT in Oostvoorne kunnen ouders met een culturele achtergrond begeleiden als zij meer kennis vergaren over de culturele achtergronden en hoe hier mee om te gaan. Daarnaast moeten de basisvaardigheden van Horizon eigen gemaakt worden zodat professionals weten aan te sluiten bij deze doelgroep. Als deze aansluiting gevonden wordt zullen de allochtone ouders meer de regie krijgen over hun eigen bestaan. De Droom van Horizon, beschermjassen, interculturele communicatie en de professional als bondgenoot zouden handvaten kunnen zijn voor het omgaan met ouders met een culturele achtergrond.

8. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden aanbevelingen gedaan voor de organisatie en de opdrachtgever. Er is onderzoek gedaan op basis van een praktijkprobleem en daaruit zijn een aantal conclusies getrokken. Op die basis worden hieronder de beroepsproducten toegelicht.

8.1 Het willen weten....

Naar aanleiding van de interviews met de professionals, de observaties van ouder contacten en de wensen van de kinderen kan de onderzoeker enkele aanbevelingen geven voor in de praktijk.

De eerste aanbeveling die gedaan kan worden is vanuit de wens van de kinderen van het MKT in Oostvoorne. De kinderen op de groep zouden het leuk vinden als er meer rekening gehouden kon worden met de verschillende eetculturen. Dat er meer aandacht besteedt mag worden aan religieuze feesten. En de kinderen zouden het leuk vinden om meer van elkaars cultuur/land te leren. Ga als professional actief op zoek naar wat de mogelijkheden hierin zijn. Met creatief denken kom je een heel eind. Stel er komt een Surinaamse ouder koken op de groep. De kinderen worden hierdoor bekend met de verschillende eetculturen en de professional heeft een extra contact moment met de ouder. Wat weer bevorderend werkt voor de vertrouwensband tussen ouder en professional dus voor de behandeling van het kind. Daarbij heeft de onderzoeker vanuit een simpel ontwerp, de mening van de kinderen weten er bij te betrekken. Dit kunnen de professional vaker terug laten komen op de groep met betrekking tot andere onderwerpen. Ook de kinderen hebben een stem, een mening die ze mogen laten horen. Op deze manier betrek je hun bij de behandeling.

Een tweede aanbeveling is het creëren van meer bekendheid over 'de Droom van Horizon'. De Droom van Horizon is een hulpmiddel voor de professional. Zoals al eerder geschetst werd, vraagt de droom om een andere blik, een andere houding en een andere samenwerking. Om dit zo goed mogelijk uit te kunnen voeren, vraagt dit om een andere aanpak. Om die aanpak te realiseren moet de professional zich wel bewust worden van de droom. Bewustwording is niet voor niets de eerste stap naar verandering.

Een volgende aanbeveling die gedaan kan worden is dat professional de basisvaardigheden van de Horizon methodiek, om in contact te komen met ouders meer moeten beheersen. De vaardigheden: luisteren, ontvankelijkheid, vernieuwen, verantwoordelijkheid en voorbeeld moeten de pedagogisch medewerkers nog meer ontwikkelen. Dit betekent vooral het willen begrijpen van de ouders en het constant in verbinding blijven met ouders. Het goede voorbeeld geven door ouders aan te spreken op hun verantwoordelijkheid. Wees als professional een bondgenoot door naast de ouders te gaan staan.

De volgende aanbeveling is dat professionals meer kennis moeten vergaren over de verschillende culturele achtergronden. Door middel van een cursus, een voorlichting of een informatie dag. Daarnaast is de eigen verantwoordelijkheid ook een pre voor alle professionals. Het willen weten wat er in andermans cultuur speelt vraagt om een actieve houding van de professional. Het op zoek gaan naar kennis en het durven stellen van vragen aan de allochtone ouders. Overigens geldt dit ook voor autochtone ouders. Elke ouder is verschillend en streeft andere waarden en normen na. Als je instaat bent om achter de eigenheid te komen van een cliënt, ben je instaat om maatwerk te leveren.

De laatste aanbeveling is dat er vanuit leidinggevende functies meer gekeken kan worden naar etniciteit op een groep. Niet qua kinderen maar qua pedagogisch medewerkers. De pedagogisch medewerkers kunnen op deze manier van elkaar leren. Daarnaast kan de aansluiting met allochtone ouders soms makkelijker gemaakt worden.

8.2 Beroepsproduct

Aan de hand van bovenstaande aanbevelingen en de conclusies van dit onderzoek kan er een beroepsproduct ontwikkeld worden dat een concrete bijdrage levert aan de beroepspraktijk. Het beroepsproduct zal een richting bieden voor het praktijkvraagstuk waarbij rekening gehouden wordt met de specifieke situatie van het MKT in Oostvoorne.

Het beroepsproduct van dit onderzoek zal een workshop zijn gegeven door de twee onderzoekers van het MKT in Oostvoorne. Overigens zal de workshop ook een opzet zijn voor de Horizon Academie. Er is gekozen voor een workshop om een eerste stap te maken in bovenstaande aanbevelingen. Meer kennis, vaardigheden en bewustwording van de 'Droom van Horizon'. Met de workshop willen de onderzoekers bereiken dat de professionals bekend worden met de nieuwe manier van werken, zoals al eerder werd benoemd werd in de aanbevelingen van dit onderzoek.

'Het willen weten en actief opzoek gaan naar de verbinding met de ouders door de vraag achter de vraag van de ouders te kunnen lezen behoort onder de kernwaarden van een professional'.

De workshop 'van Droom naar daad op de werkvloer' is een eerste stap naar het eigen maken van deze vaardigheden van de jeugdzorgwerker. Daarnaast worden de professionals bekend gemaakt met een model wat ruimte schept voor diversiteit, beschermjassen.

De onderzoeker heeft een aantal producten gemaakt ter ondersteuning van de workshop. Dit betreft een hand-out van de workshop. Zodat de professionals thuis alle kernpunten van de workshop nog eens rustig door kunnen nemen. Daarnaast is er een informatieboekje ontwikkeld over de visie van opvoeding uit diverse culture achtergronden. Dit informatieboekje zal op alle groepen van het MKT in Oostvoorne worden uitgereikt. In dit informatieboekje kunnen natuurlijk niet alle culturen aanbod komen. De culturen die op dit moment het meeste voor komen binnen de residentiële instelling worden besproken. Maar er wordt vooral gericht op dat er geen vaste aanpak bestaat. De professional moet bij elk gezin op zoek gaan naar wat is hun visie op opvoeding en wat is voor hun normaal. *Het willen weten als uitgangspunt van de professional* wordt duidelijk benadrukt.

9. Methodologische evaluatie

In dit hoofdstuk worden alle activiteiten die zijn verricht voor het onderzoek verantwoord en nader toegespitst. Hoe zijn de activiteiten verlopen en wat voor invloed heeft dat op het onderzoek gehad?

In dit onderzoek is er gekozen voor praktijkonderzoek. Er wordt onderzoek gedaan naar bevindingen vanuit de praktijk, vanuit de professionals op de vloer en niet op theorievorming en theorietoetsing zoals bij fundamenteel onderzoek. De databronnen van dit onderzoek zijn documenten, individuele personen en literatuur. Als datatechnieken is er gekozen voor bestuderen, observeren en bevragen. De beleidsplannen en methodiek stukken zijn bestudeerd. De professional in contact met ouders zijn geobserveerd en de gezinsbegeleiders en pedagogisch medewerkers zijn geïnterviewd. Hieronder zal toegelicht worden hoe datatechnieken zijn toegepast en hoe dit is verlopen:

9.1 Bestuderen

Voorafgaand aan het onderzoek is er literatuuronderzoek gedaan. Dit om kennis op te doen over het onderwerp. De onderzoeker heeft zoveel mogelijk literatuur proberen te vinden om een breed beeld te krijgen van dit onderwerp. Dit is een goede keuze geweest. Tijdens het onderzoek is er literatuuronderzoek gedaan naar de bestaande beleidstukken en methodiekstukken van de instelling. Dit is relevant geweest voor het onderzoek om te kijken waar de instelling al bekend mee was over het onderwerp en in hoeverre het onderwerp al terug kwam in de praktijk. Door deze informatie kon de onderzoeker aansluiten op wat er in de praktijk nog mist.

9.2 Observeren

Er is gekozen voor observeren om deelvraag drie te beantwoorden. Het doel van de observaties was doelgericht kijken naar de behandelplan besprekingen waar professionals in contact zijn met allochtone ouders. Er was gekozen voor zes observaties zodat er van elke groep een behandelplan bespreking bijgewoond kon worden. In de praktijk is dit anders verlopen als gepland. De onderzoeker had tijdig de planning doorgenomen van alle behandelplan besprekingen en afspraken gemaakt bij welke zij aanwezig zal zijn. Vanaf februari stonden er zes behandelplan besprekingen gepland. De onderzoeker liep hier tegen het feit aan dat het niet haalbaar was om alleen allochtone ouders te observeren. Aangezien een behandelplan bespreking van een kind om het half jaar plaats vindt en de onderzoeker alleen in maart en april kon observeren. De onderzoeker heeft er toen voor gekozen om toch zes observaties te doen maar dan ook twee observaties bij autochtone ouders. Vervolgens zijn er meerdere malen behandelplan besprekingen afgezegd of verplaatst. Dit omdat bij een behandelplan besprekingen veel verschillende personen zitten waar we allemaal afhankelijk van zijn. Uiteindelijk heeft de onderzoeker vier observaties kunnen houden bij behandelplan besprekingen van allochtone ouders. Dit heeft geen invloed gehad op het uiteindelijk resultaat maar is wel iets waar de volgende keer vanaf het begin beter rekening mee gehouden kan worden.

Om aan te sluiten bij de instellingen is er gekozen om de observatielijst op te zetten aan de hand van de basisvaardigheden van een professional wat in het beleidsplan was terug te vinden. Tijdens de observaties, observeerde de onderzoeker of de professionals deze vaardigheden toe pasten in de praktijk. Dit is een goede keuze geweest om het onderzoek zo goed mogelijk aan te laten sluiten in de praktijk. De onderzoeker weet nu wat de professionals kunnen verbeteren bij het begeleiden van allochtone ouders.

9.3 Bevragen

Om de kinderen van het MKT in Oostvoorne bij het onderzoek te betrekken heeft de onderzoeker gekozen voor wenskaartjes uit te delen. In eerste instantie was dit een wensboom maar dit was niet praktisch uit te voeren vanwege de tijd. Het doel van de wenskaartjes was om te weten te komen wat de kinderen graag meer terug willen zien van hun eigen cultuur op de groep. Waar niet genoeg rekening mee was gehouden is dat er ook kinderen zijn met een lagere intelligentie. Voor hen was het moeilijk om de wenskaartjes in te vullen. Hier had beter rekening mee gehouden kunnen worden.

Tijdens het onderzoek zijn er gezinsbegeleiders geïnterviewd om deelvraag twee te beantwoorden en pedagogisch medewerkers geïnterviewd om deelvraag vier te beantwoorden. Het doel van het interview met de gezinsbegeleiders was om te weten te komen hoe hun de aansluiting kunnen maken bij allochtone ouders. Het doel van de interviews met de pedagogisch medewerkers was om te weten te komen wat de pedagogisch medewerkers nodig hebben om de begeleiding van allochtone ouders te verbeteren.

Er is bewust gekozen om voorafgaand aan de interviews de professionals niet voor te bereiden over het onderwerp. Daar de onderzoeker wilt weten wat de kennis op dit moment is van de professionals zonder zich ingelezen te hebben.

De deelvragen waren het leidraad voor het opstellen van de interviewvragen. Welke vragen moeten er gesteld worden aan de professional zodat de onderzoeker zijn deelvraag kan beantwoorden. De interviews waren op andere tijdstippen gepland. Hier is bewust voor gekozen zodat de onderzoeker tussen door tijd had om de interviews uit te werken en te evalueren. Als de interviews langer duurden als gepland of als de deelvraag niet beantwoord kon worden, konden er nog aanpassingen plaats vinden. Dit is in de praktijk niet nodig geweest. De interviews hebben allemaal plaats gevonden op kantoor. Een nadeel hiervan was dat er een aantal keer een telefoon af ging waardoor het interview werd gestoord. Dit heeft verder geen invloed op de resultaten van het onderzoek. Het interview was opgebouwd door middel van een logische volgorde. Hierdoor was het wel noodzakelijk de vragen op de juiste volgorde te stellen. Dit was geen belemmering voor de onderzoeker. In sommige gevallen was een vraag al beantwoord maar gaf dit de onderzoeker ruimte om de vraag samen te vatten om te controleren of de onderzoeker het zo goed begrepen had.

10. Kritische blik

In dit hoofdstuk zal een kritisch blik gegeven worden op de opzet, uitvoering en organisatie van het onderzoek. Wat zijn de verbeterpunten, de verwachtingen, beperkingen en sterke kanten van het onderzoek? Daarnaast zal er vooruit gekeken worden want de onderzoekscyclus stopt eigenlijk nooit.

Er is geconcludeerd dat de professionals van het MKT in Oostvoorne meer kennis en vaardigheden nodig hebben om allochtone ouders te kunnen begeleiden en hun weer regisseur laten zijn van hun eigen bestaan. Hier is vervolgens onderzoek naar gedaan door middel van bestuderen, observeren en bevragen van professional op het MKT in Oostvoorne. Naar aanleiding van de resultaten en conclusies wordt er kritisch gekeken naar het gehele onderzoek.

10.1 Verbeterpunten

Een punt waar kritisch naar gekeken kan worden is bij de wenskaarten van de kinderen. Er is niet genoeg rekening mee gehouden dat er ook kinderen op het terrein wonen met een lage intelligentie. Met deze doelgroep had meer rekening gehouden moeten worden. Daarnaast is een kritisch puntje op het onderzoek dat er kinderen met veel verschillende soorten culturen op de groep kunnen zitten. Wat de vraag maakt of het wel haalbaar is om van al die verschillende nationaliteiten, geloofsovertuigingen en etnische achtergronden kennis te hebben en gedeeltelijk aan te passen.

10.2 Beperkingen

In het onderzoek is er één beperking naar voren gekomen met betrekking tot de behandelplan besprekingen. Dit doordat ze een aantal keer zijn verplaatst of afgezegd op het laatste moment. Doordat de behandelplan besprekingen maar eens in het half jaar gepland staan kon de onderzoeker geen nieuwe behandelplan besprekingen meer bijwonen. Verder is het een beperking dat dit onderzoek specifiek voor Horizon Jeugdzorg, locatie MKT Oostvoorne is gedaan en dus niet generaliseerbaar is.

10.3 Sterkte kanten

Doordat het onderzoek komt vanuit de praktijk (MKT in Oostvoorne) is een het een toegevoegde waarde voor deze locatie. Daarnaast wordt de opzet van de workshop naar de Horizon academie gestuurd waardoor andere locaties van Horizon jeugdzorg ook gebruik kunnen maken van de workshop. Hierdoor wordt een bredere doelgroep bereikt. Nog een sterk punt van dit onderzoek is dat er is samengewerkt met een andere onderzoeker van het MKT in Oostvoorne. Hierdoor is er meer data verzameld waardoor het onderzoek gericht is op de behoefte van de professionals. De beroepsproducten zijn ook aangepast aan de wensen en de behoeften van de professionals van het MKT in Oostvoorne.

10.4 Vooruitkijken

Elk onderzoek leidt weer tot nieuwe vragen waarop weer nieuw onderzoek verricht kan worden. Wanneer er na het doen van dit onderzoek terug gekeken wordt, kunnen er verschillende suggesties gegeven worden voor vervolg onderzoek.

Vanuit de resultaten wordt bekend dat veel professionals nog niet bekend zijn met de Droom van Horizon. Een specifiek onderzoek voor Horizon zou kunnen zijn hoe de droom meer naar voren kan komen in de praktijk. Daarnaast werd er over de droom gezegd in verschillende interviews, dat de droom te idealistisch is. In hoeverre kan de Droom werkelijkheid worden voor Horizon?

Een belangrijk resultaat uit de interviews is het feit dat de groepen vooral gericht zijn op de behandeling van het kind. Terwijl in de visie van Horizon staat: “Wij werken systeemgericht, in de praktijk zie je dit terug dat niet alleen het kind wordt behandeld maar ook ouders, broertjes en zusjes”. Hoe kan systeemgericht werken zo snel mogelijk meer geïntegreerd worden in de praktijk?

Er wordt vooral gesproken over wat de professionals vinden of wat de professionals nodig hebben in het beroepsveld. Maar hoe zien cliënten ouderbetrokkenheid. Ervaren allochtone ouders een drempel naar professionals. Hoe ervaren ouders ouderbetrokkenheid en wat hebben zij hierin nodig?

Dit onderzoek gaat verder want de markt verandert en de vraag verandert. Deze nieuwe tijd vraagt om een andere blik, een andere houding en een andere samenwerking. Gericht op de eigen kracht van de ouders.

Literatuur

- Bordin, E.S. (1979), the generalizability of the psychoanalytic concept of the working alliance, *psychotherapy: Theory, research and practice*
- Bunthof, A. (2013). *Mens en recht*. Groningen: Noordhoff Uitgevers B.V.
- Donk, C. van der, & Lanen, B. van (2011). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho.
- El Hadioui, L. (2012). 'hoe de straat de school binnendringt'. Amsterdam: uitgeverij Gennep
- Encyclo, (ND). Verkregen op maart 2, 2015 van: <http://www.encyclo.nl/begrip/allochtoon>
- Ensie (2011). Verkregen op januari 19, 2015 van: <https://www.ensie.nl/redactie-ensie/cultuur>
- Harkness, S, Super, C.M. (2014) Verkregen op juni 17, 2014 van SGI: <http://www.sgiquarterly.org/feature2009Jan-2.html>
- Heerwaarden (2012). *aansluiten bij ouders van vandaag*. Nederlands centrum jeugd en gezondheid
- Hoffman, E. (2009). *Interculturele gespreksvoering*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Horizon jeugdzorg,(ND). Verkregen op juni 17, 2014, van Horizon: <http://horizon.eu/open-jeugdzorg/>
- Horizon jeugdzorg (2008). *Beleidsplan vraaggericht, systeemgericht en resultaat/competentiegericht werken*
- Horizon jeugdzorg (2011). *zicht op horizon meerjarenbeleidplan 2011-2015*
- Jacobs (2008). *De professional in de knel? In G. Jacobs, R. Meij, H. Tenwolde & Y. Zomer (red.), Goed werk (p. 36-50)*. Amsterdam: SWP.
- Kluft, M. (ND). verkregen op november 3, 2014 van MOVISIE: http://www.nji.nl/nl/2012_6_11_Congres_Jeugdzorg_Zo_Workshop_31_handelingsverlegenheid.pdf
- Knorth, E.J, (1997). *Residentiële zorg voor allochtone jongeren*. Kind en adolescent
- Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen*. Erasmus Universiteit Rotterdam
- Notten & Spierings (2012). *Zorgen om de jeugd*. Boom doc
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2001). *Aansprekend Opvoeden*. Den Haag: Raad voor Maatschappelijk Ontwikkeling
- Tjin A Dje, K. & Zwaan, I. (2007) *beschermjassen, transculturele hulp aan families*. Assen: Van Gorcum 2007
- Woolcock, M. & Sweetser, A.T. (2001). Social Capital: The Bonds that Connect. *ABD review*, 34, 2.

Interviews gezinsbegeleiders

“Hoe sluiten de gezinsbegeleiders aan bij allochtone ouders/verzorgers?”

1. Wat is u visie op ouderbetrokkenheid en vindt u dat ouders voldoende betrokken zijn bij de behandeling van hun kind?
2. Ervaart u verschillen in het begeleiden van autochtone ouders of allochtone ouders?
3. Hoe verloopt de begeleiding bij ouders van allochtone afkomst?
4. Zou u nog wat verbeterd willen zien met betrekking tot het begeleiden van allochtone ouders/opvoeders? Zo ja: wat is de gewenste situatie?
5. Vindt u dat er genoeg rekening wordt gehouden met culturele verschillen binnen de behandeling van het MKT in Oostvoorne?
6. Wat is uw visie op de culturele achtergrond van het kind/de ouders. Moeten die op de groep overeenkomen of vindt u dat het kind zich moet aanpassen aan de Nederlandse cultuur?
7. Is het een belemmering voor het perspectief naar huis als het kind andere waarden en normen meekrijgt op de groep en dan thuis weer de normen en waarden van de cultuur uit het land van herkomst aangeleerd krijgt?
8. Beschikken u en de pedagogisch werkers over genoeg kennis om de aansluiting te kunnen maken bij allochtone ouders en om te kunnen gaan met de culturele verschillen?
9. Heeft u nog tips voor de pedagogisch werkers voor het omgaan met cultuur verschillen of het begeleiden van allochtone ouders?
10. Vindt u dat allochtone ouders van het MKT de regie hebben over hun eigen bestaan? Hoe zie je dit terug in de praktijk?
11. Hoe vindt u dat professionals ouders met een allochtone achtergrond kunnen begeleiden zodat zij meer of weer de regie krijgen over hun eigen bestaan?

Observatielijst behandelplan besprekingen

Kernwaarden professionals	Leidinggevende	Gedragswetenschapper	Gezinsbegeleider	Pedagogisch werker	Leerkracht
1. Respecteren					
2. Ontvankelijkheid					
3. Ontmoeten					
4. Vernieuwen					
5. Voorbeeld					
6. Verantwoordelijkheid					
7. Perspectief					
8. Zorg					
9. Leren					
10. Groeien					
11. Luisteren					
12. Betrouwbaarheid					
13. Transparant					
14. Respect					
15. Regelmaat					
16. Kritisch					

Kernwaarden professionals	Definitie kernwaarden
1. Respecteren	Erkenning van de individualiteit van de ander, vanuit je eigen individualiteit. Respect is de ander zien. Luisteren, kijken, praten. Er samen uit willen komen, over verschillen heen willen stappen en de ruimte laten aan elkaar.
2. Ontvankelijkheid	De ander willen begrijpen, de echte vraag in de jeugdige en ouders/verzorgers te kunnen lezen.
3. Ontmoeten	De jeugdige tegemoet willen treden, maar niet domineren. Vanuit je professionaliteit en met respect voor de verschillen, je hulp aan te bieden.
4. Vernieuwen	Wie constant in verbinding blijft, ontvankelijk is voor jeugdigen en ouders/verzorgers, begrijpt de bewegingen van in hun wereld. Om in verbinding te blijven, moet jezelf meebewegen. Dat is innovatie: vanuit begrip van wat niet alleen nu maar ook morgen nodig is, naar nieuwe wegen zoeken. Niet vasthouden aan je expertise van vandaag, maar actief zoeken naar de oplossingen van morgen.
5. Voorbeeld	Goed voorbeeld doet goed volgen. Wij spreken kinderen en ouders aan op hun gedrag. Dat kan alleen als we zelf het goed voorbeeld geven.
6. Verantwoordelijkheid	Wij spreken ouders en kinderen aan op hun eigen verantwoordelijkheid en ondersteunen ze om weer regisseur te worden van hun eigen bestaan.
7. Perspectief	Wij helpen om vanuit een uitzichtloze situatie weer een toekomst te zien.
8. Zorg	Zorg voor kinderen staat bij ons centraal. Zorg voor een goede sfeer en een veilige omgeving. Maar ook aandacht voor een verzorgde school, een opgeruimd huis, voor schone kleren en lekker eten.
9. Leren	Leren is de sleutel tot ontwikkeling. Zin en plezier geven in leren en het helpen bereiken van een tastbaar onderwijsresultaat zijn onze doelstellingen en leidend in ons handelen.
10. Groeien	Groeien in ontwikkeling. Groeien in sociale vaardigheden en in het nemen van verantwoordelijkheid. Om dit te bereiken, spreken wij met ouders en kinderen duidelijke doelen en termijnen af.
11. Luisteren	Wij luisteren naar de vragen die op ons afkomen. Dat betekent niet 'doen wat gevraagd wordt', maar een gesprek aangaan dat leidt tot hulp en onderwijs op maat.
12. Betrouwbaarheid	Betrouwbaar zijn betekent consequent zijn, zodat iedereen weet waar hij aan toe is.
13. Transparant	In onze communicatie streven wij naar transparantie. Open en helder naar kinderen en ouders, maar ook naar collega's en partners.
14. Respect	Respect is het erkennen van ieders waarde. Wij respecteren de mening van kinderen en ouders en verwachten ook dat zij luisteren naar de onze. Samen komen we dan tot oplossingen.
15. Regelmaat	In behandeling en onderwijs geven wij aandacht aan regelmaat en rust, waardoor kinderen beter kunnen leren en zich beter kunnen ontwikkelen.
16. Kritisch	Kritisch en eerlijk zijn betekent dat wij tegen elkaar kunnen zeggen waar het op staat. Op een respectvolle manier. Daarbij praten we met elkaar, niet over elkaar.

Interviews pedagogisch medewerkers

Ouderbetrokkenheid

1. Vindt u het belangrijk dat ouders betrokken zijn bij het proces van hun kind? Waarom wel / waarom niet?
2. Vindt u dat ouders voldoende betrokken zijn bij het ontwikkelings-/leerproces van hun kinderen? Op welke manier merkt u dat wel of juist niet?
3. Krijgt u de indruk dat ouders thuis aandacht besteden aan het ontwikkelings-/leerproces van het kind? Waaraan merkt u dat?
4. Merkt u hier verschil in het begeleiden van allochtone ouders en autochtone ouders?
5. Hoe zou u de huidige ouderbetrokkenheid op het MKT omschrijven? Waarom vindt u dat?
6. Wat zijn positieve en/of negatieve punten van de huidige ouderbetrokkenheid?
7. Hoe ziet u de samenwerking met ouders en pedagogisch medewerkers? En wat zou u hierin veranderd willen hebben? En wat hebt u daarvoor nodig?
8. Hoe verloopt de begeleiding bij ouders van allochtone afkomst?
9. Zou u nog wat verbeterd willen zien met betrekking tot het begeleiden van allochtone ouders/opvoeders? Zo ja: wat is de gewenste situatie?
10. Allochtone ouders voeden hun kinderen op met een andere culturele achtergrond als de Nederlandse Cultuur. Ziet u deze waarden en normen ook terug komen op de groep?
11. Wat is uw visie daarop? Moet de culturele achtergrond overeenkomen met de cultuur van de groep of vindt u dat het kind zich moet aanpassen aan de Nederlandse cultuur?
12. Is het een belemmering voor het perspectief naar huis als het kind andere waarden en normen meekrijgt op de groep en dan thuis weer de normen en waarden van de cultuur uit het land van herkomst aangeleerd krijgt?
13. Vindt u dat u genoeg kennis heeft om allochtone ouders te begeleiden? Waarom wel of waarom niet?

Ouderverantwoordelijkheid

Vindt u dat ouders voldoende worden geïnformeerd over de behandeling van hun kind(eren)?

14. Wat zijn, volgens u, factoren die ouderverantwoordelijkheid vergroten en verbeteren?
15. Wat voor rol zouden de pedagogisch medewerkers kunnen spelen om de ouderbetrokkenheid te vergroten?

Systeemgericht werken

Horizon Jeugdzorg werkt volgens het uitgangspunt systeemgericht werken, wat inhoudt dat niet alleen het aangemelde kind als cliënt wordt gezien maar ook diens ouders. Het gezin wordt gezien als systeem waarin ouders en jeugdigen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

16. Hoe ziet u het systeemgericht werken terug in de praktijk?

17. Wat zou u hierin veranderd willen zien?

18. Wat heeft u daar voor nodig om dit te bereiken?

De droom van Hans du Prie

De droom is hét perspectief waar binnen Horizon Jeugdzorg naartoe wordt gewerkt. In deze droom staat onder andere beschreven dat Horizon Jeugdzorg er naar streeft dat ouders en jeugdigen de regisseur van hun eigen bestaan zijn én blijven. Dit houdt in dat zij zelf verantwoordelijk zijn én blijven voor hun eigen situatie.

19. Ben je bekend met de droom van Hans?

20. Wat is uw visie op de droom van Hans?

21. Hoe ziet u dit terug in de praktijk? Kunt u voorbeelden noemen?

22. Bent u er zelf mee aan de slag gedaan? Zo ja, wat heeft u al gedaan? Zo nee, wat gaat u er aan doen?

23. Vindt u dat de ouders van het MKT in Oostvoorne de regie hebben over hun eigen bestaan? Hoe zie je dit terug in de praktijk?

24. Hoe vindt u dat we ouders met een allochtone achtergrond kunnen begeleiden zodat zij meer of weer de regie krijgen over hun eigen bestaan?

Afsluiting

25. Zijn er nog dingen die niet aan bod zijn gekomen in het gesprek maar die je wel belangrijk vindt om te vertellen?

Wenskaartje

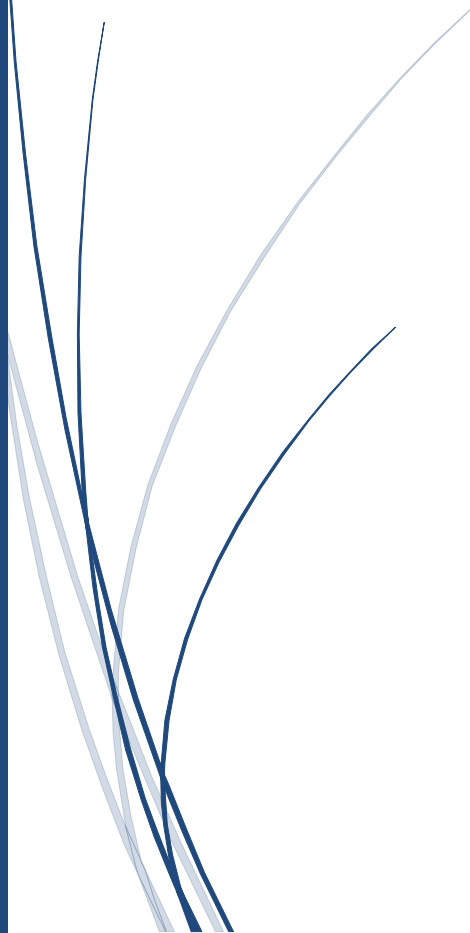

Workshop

Van Droom naar daad op de werkvloer

Beroepsproduct Babs Verheij &
Daisy Stolk

Inleiding (+/- 5 minuten)

Wij willen jullie allemaal van harte welkom heten bij de workshop ouderbetrokkenheid anno 2015. Naar aanleiding van onze onderzoeken kwam er naar voren dat er behoefte is aan workshop of een cursus over dit onderwerp. Daarnaast was er behoefte aan meer kennis over de verschillende culturen. Hieruit hebben wij deze workshop ontwikkeld. We hebben de workshop zoveel mogelijk aan proberen te sluiten op jullie behoefte. Wij hopen dat het een leerzame middag mag zijn en dat jullie met nieuwe kennis naar huis zullen gaan. Om thuis alle kernpunten van de workshop nog een rustig door te kunnen nemen hebben wij een handout gemaakt. Deze delen wij zo uit zodat jullie ook het leidraad van de workshop onder ogen hebben.

De workshop gaat er als volgt uit zien:

- Uitdelen handout;
- Korte uitleg over systeemgericht werken;
- Workshopopdracht 1: het opvoedingsspel;
- Korte inleiding over de droom;
- Workshopopdracht 2: culturele achtergronden;
- Vaardigheden professionals;
- Afsluiting.

Systeemgericht werken (+/- 15 minuten)

De samenwerking met ouders en gezinnen is een onmisbaar onderdeel van de hulpverlening aan kinderen en jongeren. Het gezin wordt gezien als een systeem waarin ouders en jeugdigen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en elkaar wederzijds beïnvloeden. Er is geen sprake van het kind met problemen tegenover zijn ouders, maar van een gezin waarin er problemen met een kind zijn. De aangemelde cliënt is niet de enige die in het gezin problemen vertoont, ieder gezinslid heeft in meer of mindere mate last of profijt van het probleem. Wanneer hulp gezocht en geboden wordt, heeft dit vervolgens ook weer effect voor het hele gezin.

De systeemvisie komt binnen Horizon tot uiting in het feit dat niet alleen de aangemelde jeugdige als cliënt wordt gezien, maar ook diens ouders en broertjes/zusjes. Het cliëntsysteem als geheel ervaart last van problemen die aanleiding zijn tot de vraag om hulp. Horizon gaat er vanuit dat jeugdige en ouders bij elkaar horen en stelt zich ten doel al het mogelijke te doen om het gezin te helpen en weer samen te kunnen. Een dagbehandeling of residentiële opname is een tijdelijke hulp vorm waarbij niet alleen de aangemelde problematiek centraal staat, maar er ook wordt gekeken naar het gezin en het netwerk van het gezin. Vaak is er sprake van verstoorde netwerken door onbegrip over en weer, door isolering etc. door met het cliëntsysteem te werken aan reparatie van het netwerk, hoeft steun steeds minder van de hulpverlening te komen.

Ga met elkaar in gesprek over het systeemgericht werken in de praktijk. Vragen die hierbij kunnen helpen zijn:

- Wat wordt er per groep gedaan om het systeemgericht werken in de praktijk toe te passen?
- Wat kunnen andere groepen daarvan leren?
- Wat zouden ze veranderd willen zien aan het systeemgericht werken en hoe kan dit bereikt worden?
- Als de droom van Hans hieraan gekoppeld wordt, hoe zou je het systeemgericht werken dan kunnen toepassen?

Workshopopdracht 1: het opvoedingsspel (+/- 30 minuten)

Het spel bestaat uit 100 kaarten, verdeeld over twee groepen:

1. Uitgangspunten - Deze geven richting aan de opvoeding en bepalen hoe u wilt handelen. Voorbeelden zijn: 'geef aandacht aan elkaar, ieders mening telt of doe zelf wat je zelf kunt doen.

2. Vaardigheden – Deze geven aan wat u moet kunnen als ouder of opvoeder. Voorbeelden zijn: beslissingen nemen, steun en geborgenheid bieden of problemen op tijd bespreekbaar maken. Vaardigheden bepalen mede of het u lukt uw uitgangspunten ook daadwerkelijk in praktijk te brengen.

Doelgroepen:

Het spel kan gebruikt worden op verschillende manieren, namelijk:

Opvoedingssituaties bespreken met collega's

Je kan dit spel spelen met collega's of als team. Door het opvoedingsspel met collega's te spelen kan een ieder tot nieuwe inzichten komen. Het kan een belangrijk leermoment zijn. Daarnaast komt een ieder te weten hoe collega's denken over opvoedingssituaties en hoe zijn daarin handelen. Het geeft een goed inzicht in waar jij staat als het om opvoeden gaat.

Communicatie in gezinnen bespreekbaar maken

Binnen een gezin kan er onenigheid over de opvoeding voorkomen en kunnen ouders/verzorger(s) moeilijk onder woorden brengen wat de onderlinge verwachtingen waren. Met het opvoedingsspel kan je proberen om de communicatie toegankelijker en opener te maken. De ouder(s)/verzorger(s) kunnen uit vaardigheden kiezen die zij belangrijk vinden in de opvoeding. Hierna kunnen ze aan de hand van de gekozen kaarten de verwachtingen naar elkaar toe uitgespreken. Het spel heeft dan als resultaat dat de communicatie over opvoeding bevorderd is en dat kan essentieel zijn binnen een gezin.

Opvoedingsvragen

Het kan gebruikt worden voor ouder(s)/verzorger(s) en beroepsopvoeders die worstelen met opvoedingsvragen. De kaarten kunnen een hulpmiddel zijn om een de eigen visie duidelijk te krijgen maar ook die van anderen. In de gesprekken met ouders zijn de kaarten verhelderend als het gaat om de thema's en meningsverschillen die in een gezin spelen. Het opvoedingsspel kan ook gebruikt worden bij een ouderavond. Door middel van een groepsdiscussie over een onderwerp naar keuze.

Werkwijze spel 1:

1. Leg de kaarten uitgangspunten in nummervolgorde open op tafel
2. Noteer de nummers van drie uitgangspunten die jou op dit moment het meeste bezighouden bij de in het werkveld. Als je het zinvol vindt een overzicht te hebben van de gekozen uitgangspunten, schrijf de omschrijvingen dan ook op.
3. Wat valt je op aan het geheel? Zijn er uitgangspunten die je niet had verwacht van elkaar? Zo ja, welke?
4. Bespreek het resultaat per uitgangspunt. Maak daarbij gebruik van de volgende vragen en opdrachten:
 - Wat versta je onder dit uitgangspunt?
 - Waarom vind je dit uitgangspunt belangrijk en in welke situatie speelt het voor jou een rol? Wat wil je ermee bereiken?
 - Wat zijn de voor- en nadelen van het hanteren van dit uitgangspunt?
 - Veroorzaakt dit uitgangspunt problemen in de opvoeding van je mentorkind? Bespreek in welke situatie en hoe je deze problemen kunt voorkomen of oplossen.

- Lukt het altijd om dit uitgangspunt in het werkveld te brengen? Zo nee, bespreek dan met z'n allen hoe dat komt en wat je er aan kunt verbeteren. Zie je verschil tussen de ene ouder en de andere ouder? Hoe komt dat?
- 5. Ga na of er uitgangspunten zijn gekozen die met elkaar kunnen botsen. Hoe gaan jullie daarmee om in een specifieke situatie? Kan dat beter? Zo ja, hoe?
- 6. Wat zijn jullie conclusies? Zijn er uitgangspunten waar jullie meer aandacht aan willen besteden? Zo ja, welke?
- 7. Pak alle kaarten erbij. Zijn er uitgangspunten die in de nabije toekomst belangrijker worden dan dat ze nu zijn? Zo ja, welke? Hoe zouden jullie daarop in kunnen spelen?

Werkwijze spel 2:

1. Leg de kaarten vaardigheden in nummervolgorde open op tafel
2. Noteer de nummers van drie vaardigheden waarvan jij vindt dat jij deze goed beheerst bij het uitvoeren van werkzaamheden met ouders en kies drie vaardigheden die je graag zou willen verbeteren.
3. Noteer per vaardigheid het antwoord op de volgende vragen:
 - Wat versta je onder de gekozen vaardigheid?
 - In welke specifieke situatie is deze vaardigheden van belang en wat is het effect van het niet beheersen ervan?
 - Hoe zou je een vaardigheid die je wilt verbeteren, kunnen aanpakken? Is er iets anders dat je kan helpen?
4. Bespreek de uitkomsten per persoon.
5. Als iedereen aan de beurt is geweest, wat is jullie conclusie?

Theorie

Het is belangrijk dat een professional zich náást de ouder opstelt en niet erboven. Op deze wijze is een jeugdprofessional beter in staat om aan te sluiten bij de wensen van ouders, oog te hebben voor hun investeringen en hun competenties. Ook kan de professional zich zo beter verplaatsen in de problemen van ouders. Deze attitude is doorslaggevend voor succes en biedt jeugdprofessionals een basis om met ouders in gesprek te gaan en nieuwe opvoedingsvaardigheden aan te leren. Houdt dus rekening met wat ouders belangrijk vinden in de opvoeding. Niet alles wat jij als persoon belangrijk vindt, is voor een ouder ook zo belangrijk. Daarnaast is er ook empathie nodig bij professionals om zich in te leven in de ouders. Wanneer je je bewust in kan leven in de ouders, heb je wellicht ook meer begrip voor de ouders en de manier waarop zij invulling geven aan het ouderschap.

Pauze (+/- 15 minuten)

De droom (+/- 15 minuten)

Anno 2015 is er veel veranderd in de jeugdzorg. De markt verandert, de vraag verandert. Deze nieuwe tijd vraagt om een andere blik, een andere houding en een andere samenwerking. Met elkaar, met collega-scholen en instellingen. Het gezamenlijk doel is ervoor zorgen dat jongeren en ouders weer zin hebben in leren en grip hebben op hun eigen leven wanneer ze bij Horizon weggaan. Om dit in de toekomst zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren, vraagt om een aangepaste aanpak. Leidend in dit proces is 'de droom' het perspectief waar we binnen Horizon naar toe werken.

Het nieuwe werken heeft met een mind set te maken: hoe kijken we nu tegen de hulpverlening aan? Volgens Hans du Prie zijn professionals daarin doorgeschoten: mensen worden gezien als consument, niet als cliënt. Als je wil komen tot een participatiesamenleving, dan is het vertrekpunt dat mensen zelf verantwoordelijk zijn én blijven voor hun eigen situatie. Maar hoe kunnen wij als professional deze mensen aanspreken en uitdagen om met eigen inspanning hun situatie te verbeteren? Voor de professional geldt hetzelfde: de professional is verantwoordelijk voor effectief onderwijs en zorg en kan daarop aangesproken worden. Wij blijven verantwoordelijk voor verandering en verbetering.

'Als je onderdeel bent van het probleem, ben je ook mede-architect van de oplossing'.

Maar hoe zorg je ervoor dat ouders die verantwoordelijkheid nemen? Het resultaat van de behandeling wordt bepaald door de inzet van de cliënt, het gezin en de professional. Als de ouders meewerken, heb je tien keer meer resultaat dan wanneer het kind alleen in behandeling is. Het is dus van belang dat ouders herkennen en erkennen dat ze onderdeel van het probleem zijn. En als je mede onderdeel van het probleem bent, dan ben je ook mede architect van de oplossing. De droom van Hans du Prie is dat de zorg op die manier wordt ingericht. En dat de samenleving veel meer naar binnen gezogen wordt.

De droom van Hans du Prie is dat alle programma's gerelateerd worden aan het uitgangspunt dat je zelf de regisseur bent. En dat iedereen weet dat als je een beroep doet op Horizon, dit de manier is waarop wij tegen zorg en onderwijs aankijken. Dat wij die instelling zijn waar ook het nodige van ouders gevraagd wordt. Ja, je moet als ouder zelf mee voor een opname en je moet soms ook in de weekenden komen. En van jeugdigen wordt verwacht dat ze 's avonds ook nog trainen. Maar het resultaat mag er dan ook zijn: *jeugdigen en ouders krijgen (weer) grip op hun leven.*

Dit alles vraagt om een kritische blik van de professional. We zullen kritisch naar onszelf moeten kijken. We moeten de werkvormen kritisch tegen het licht houden. En als het gaat om regisseur van je eigen bestaan, vraag jezelf dan als professional af: heb ik de benodigde vaardigheden onder de knie? En zo niet: zorg dan dat je helder hebt wat je nog wil leren en bespreek dit met je leidinggevende.

Workshopopdracht 2: culturele achtergronden (+/- 30 minuten)

Theorie

Er kan sprake zijn van een pedagogische match dan wordt er in de thuiscultuur, schoolcultuur en straatcultuur dezelfde codes, ambities, waardepatronen en taal doorgegeven aan de jongere. Er vindt een gelijkbare socialisatie plaats in de drie leefwerelden. De pedagogische mismatch tussen de thuissituatie, de school en de straatcultuur volgens de Winter is dat het opvoeden in de drie leefmilieus onvoldoende overlappend is en het proces van opgroeien en de pedagogische begeleiding tijdens dit proces in gezin, school en vrije tijd onvoldoende consistentie en continuïteit kennen. Als jongeren opgroeien in een leefsituatie zonder pedagogisch samenhang dan krijgen ze geen identiteit mee die de thuis, school en straatcultuur met elkaar verbindt. In zo geval maken zijzelf een keuze uit diverse deel identiteiten en uit de sociale verwachtingspatronen die bij deze deelculturen horen.

- De groep wordt in tweetallen verdeeld;
- Elk tweetal krijgt een kaartje met een casus. De casus heeft betrekking tot verschillende culturele achtergronden;
- Ga op zoek naar de informatie van de casus door middel van de aanwezige boeken en internet;
- Presenteer jouw casus op een originele manier aan de rest van je collega's.

Casus 1

Kaya is een jongen van 5 jaar. Kaya is sinds twee jaar in Nederland. Hij is afkomstig uit Turkije. Volgende week wordt hij bij jullie op de groep geplaatst. De ouders van Kaya vinden het belangrijk dat hij de Turkse cultuur mee krijgt. Om een goede indruk te maken bij ouders, vergaar je van te voren kennis over de Turkse cultuur.

Opdracht

Ga opzoek naar de volgende informatie:

- Welke religie streven Turkse mensen na?
- Wat is er belangrijk in de opvoeding bij de Turkse cultuur?
- Wat zijn belangrijke opvoedingsvaardigheden van de ouders?
- Wat zijn de opvoedingsdoelen van de ouders?
- Welke religieuze feesten komen er voor in de Turkse cultuur?

Casus 2

Hafida is een meisje van 8 jaar. Hafida is geboren in Nederland maar haar ouders komen uit Marokko. Volgende week wordt zij bij jullie op de groep geplaatst. De ouders van Hafida leven via de Marokkaanse cultuur. Om een goede indruk te maken bij ouders, vergaar je van te voren kennis over de Marokkaanse cultuur.

Opdracht

Ga opzoek naar de volgende informatie:

- Welke religie streven Marokkaanse mensen na?
- Wat is er belangrijk in de opvoeding bij de Marokkaanse cultuur?
- Wat zijn belangrijke opvoedingsvaardigheden van de ouders?
- Wat zijn de opvoedingsdoelen van de ouders?
- Welke religieuze feesten komen er voor in de Marokkaanse cultuur?

Casus 3

Shanti is een meisje van 6 jaar. Shanti is afkomstig uit Suriname. Shanti woont 4 jaar in Nederland. Volgende week wordt zij bij jullie op de groep geplaatst. De moeder van Shanti vindt het belangrijk dat Shanti wordt opgevoed vanuit de Surinaamse waarden en normen. Om een goede indruk te maken bij moeder, vergaar je van te voren kennis over de Surinaamse cultuur.

Opdracht

Ga opzoek naar de volgende informatie:

- Welke religie streven Surinaamse mensen na?
- Wat is er belangrijk in de opvoeding bij de Surinaamse cultuur?
- Wat zijn belangrijke opvoedingsvaardigheden van de ouders?
- Wat zijn de opvoedingsdoelen van de ouders?
- Welke religieuze feesten komen er voor in de Surinaamse cultuur?

Casus 4

Armando is een jongen van 12 jaar. Armando is in Nederland geboren maar zijn ouders komen uit Curaçao. Volgende week wordt hij bij jullie op de groep geplaatst. De ouders van Armando vinden het belangrijk dat hij de Antilliaanse cultuur mee krijgt. Om een goede indruk te maken bij ouders, vergaar je van te voren kennis over de Antilliaanse cultuur.

Opdracht

Ga opzoek naar de volgende informatie:

- Welke religie streven Antilliaanse mensen na?
- Wat is er belangrijk in de opvoeding bij de Antilliaanse cultuur?
- Wat zijn belangrijke opvoedingsvaardigheden van de ouders?
- Wat zijn de opvoedingsdoelen van de ouders?
- Welke religieuze feesten komen er voor in de Antilliaanse cultuur?

Casus 5

Hay-lin is een meisje van 7 jaar. Hay-lin is geboren in Nederland maar haar ouders komen uit China. Volgende week wordt zij bij jullie op de groep geplaatst. De ouders van Hay-lin leven via de cultuur die zij in China hebben meegekregen. Om een goede indruk te maken bij ouders, vergaar je van te voren kennis over de Chinese cultuur.

Opdracht

Ga opzoek naar de volgende informatie:

- Welke religie streven Chinese mensen na?
- Wat is er belangrijk in de opvoeding bij de Chinese cultuur?
- Wat zijn belangrijke opvoedingsvaardigheden van de ouders?
- Wat zijn de opvoedingsdoelen van de ouders?
- Welke religieuze feesten komen er voor in de Chinese cultuur?

Casus 6

Aswad is een jongen van 13 jaar. Aswad is sinds twee jaar in Nederland. Hij is afkomstig uit Afrika. Volgende week wordt hij bij jullie op de groep geplaatst. De moeder van Aswad vindt het belangrijk dat hij de Afrikaanse cultuur mee krijgt. Om een goede indruk te maken bij ouders, vergaar je van te voren kennis over de Afrikaanse cultuur.

Opdracht

Ga opzoek naar de volgende informatie:

- Welke religie streven Afrikaanse mensen na?
- Wat is er belangrijk in de opvoeding bij de Afrikaanse cultuur?
- Wat zijn belangrijke opvoedingsvaardigheden van de ouders?
- Wat zijn de opvoedingsdoelen van de ouders?
- Welke religieuze feesten komen er voor in de Afrikaanse cultuur?

Theorie

Beschermjassen is een model dat ruimte schept voor diversiteit en is bedoeld voor onder andere professionals in de (jeugd)zorg, onderwijs en welzijn. Beschermjassen betekent bescherming bieden door mensen of groepen in te bedden in hun krachtbronnen. Hierdoor bestrijd je uitsluiting en creëer je verbinding. Het is bedoeld voor hulpvragers met een migratieachtergrond. Het helpt de eigenkracht van het sociale en familiesysteem van hulpvragers te mobiliseren.

Vaardigheden professionals (+/- 15 minuten)

Empowerment

Op het moment dat je als professional met ouders te maken hebt, is het van belang om je bewust te zijn van wat het betekent om ouder te zijn. Om als professional hulp te kunnen bieden in het kader van het opgroeien en opvoeden van kinderen is het daarom belangrijk om eerst een gezamenlijke visie te ontwikkelen op ouderschap, op goed genoeg ouderschap en op empowerment. Het versterken van de eigen kracht van ouders.

Empowerment binnen deze context wordt wel omschreven als het proces waarin ouders ervaren dat zij invloed hebben op besluiten en acties. Het gaat om de mogelijkheid van ouders het gevoel te ontwikkelen dat zij controle hebben over de lichamelijke en psychische gezondheid en welbevinden van hun kind. Het vergroten van de competenties van ouders is een belangrijk aspect. Empowerment werkt aan het versterken van autonomie en zelfregulatie van ouders, zodat zij greep houden of krijgen op hun eigen leven.

Alliantie

Het begrip alliantie verwijst naar de kracht van de samenwerkingsrelatie van cliënt en hulpverlener. Naast de kwaliteiten van de emotionele band tussen partners (persoonlijke alliantie) is overeenstemming van belang over het doel van de professionele samenwerking en een daarvoor geschikte aanpak (taakalliantie). Alliantie is dus geen gevolg van verbeteringen maar een drijvende kracht. In de jeugdhulp kan alliantie de resultaten op verschillende manieren beïnvloeden. Het hulpaanbod kan gericht zijn op het beïnvloeden van het gedrag van opvoeders of hun kind. In het eerste geval is alliantie belangrijk, omdat veranderingen in het ouderlijk gedrag het gedrag van het kind kan beïnvloeden. In het tweede geval omdat ouders een belangrijke rol hebben in het informeren van de hulpverlener, het praktisch ondersteunen van de hulpverleningscontacten en het bestendigen van positieve ontwikkeling in het leven van alledag.

Empathie

De professional kan zich inleven in de situatie van zijn cliënten en hun systeem en is in staat hun kwaliteiten, talenten en potenties te zien en te waarderen. Hij benadert hen met respect. Hij kan schakelen tussen verschillende culturen, leefstijlen, generaties en maatschappelijk lagen en weet met hen op de juiste manier te communiceren. Vooral in de multiculturele samenleving is empathie een belangrijk kenmerk voor de jeugdzorgwerker.

Engagement

Dit is de verbinding met de klant. Maar ook dat de jeugdprofessional er voor gaat: het bereiken van de jongeren en hun ouders, hun aandacht vast houden en hen bij te staan en te ondersteunen als er problemen zijn. De geëngageerde jeugdprofessional zet de ouders in de regioleerol en als ze dat niet kunnen ondersteund hij hen.

Outreachend werken

Of ook wel de erop-af-methodiek genoemd. Het zijn verschillende varianten van een aanpak waarbij de hulpverlener in de leefwereld van de cliënt treedt en proactief opzoek gaat naar hen die belang hebben bij ondersteuning. De outreachende attitude, een houding ten opzichte van de doelgroep en het werk. Daarin staan proactiviteit, vasthoudendheid, doorzetten en creativiteit centraal. Dit vereist van de hulpverlener het verder-willen-denken en buiten de kaders van zijn eigen beroep durven kijken.

Afsluiting (+/- 5 minuten)

Bij deze zijn wij alweer gekomen aan het einde van de workshop. Terugblikkend op de workshop zijn de volgende onderwerpen aan bod gekomen: de droom van Hans du Prie, systeemgericht werken, culturele achtergronden en de vaardigheden van de professionals. Wij willen jullie de vragen deze onderwerpen aan bod te laten komen in de eerstvolgende vergadering om concreet te maken wat jullie als team kunnen veranderen in de praktijk en hoe jullie dat kunnen doen. We hopen dat jullie iets hebben gehad aan de tips en informatie die in deze workshop zijn besproken. Onze informatieboekjes worden uitgedeeld op de groepen, zo kunnen jullie het nog rustig nalezen. Mochten er nog vragen zijn, dan kunnen jullie deze nog stellen. Dan willen wij jullie bedanken voor de deelname aan de workshop.

Hand-out van Droom naar daad op de werkvloer

De droom

Het nieuwe werken heeft met een mind set te maken: hoe kijken we nu tegen de hulpverlening aan? Volgens Hans du Prie zijn professionals daarin doorgeschoten: mensen worden gezien als consument, niet als cliënt. Als je wil komen tot een participatiesamenleving, dan is het vertrekpunt dat mensen zelf verantwoordelijk zijn en blijven voor hun eigen situatie.

Systeemgericht werken

De samenwerking met ouders en gezinnen is een onmisbaar onderdeel van de hulpverlening aan kinderen en jongeren. Het gezin wordt gezien als een systeem waarin ouders en jeugdigen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en elkaar wederzijds beïnvloeden. De systeemvisie komt binnen Horizon tot uiting in het feit dat niet alleen de aangemelde jeugdige als cliënt wordt gezien, maar ook diens ouders en broertjes/zusjes.

Het opvoedingspel

Het is belangrijk dat een professional zich naast de ouder opstelt en niet erboven. Op deze wijze is een jeugdprofessional beter in staat om aan te sluiten bij de wensen van ouders, oog te hebben voor hun investeringen en hun competenties. Ook kan de professional zich zo beter verplaatsen in de problemen van ouders. Deze attitude is doorslaggevend voor succes en biedt jeugdprofessionals een basis om met ouders in gesprek te gaan en nieuwe opvoedingsvaardigheden aan te leren.

Pedagogische mismatch

Er kan sprake zijn van een pedagogische match dan wordt er in de thuiscultuur, schoolcultuur en straatcultuur dezelfde codes, ambities, waardepatronen en taal doorgegeven aan de jongere. Er vindt een gelijkbare socialisatie plaats in de drie leefwerelden. De pedagogische mismatch volgens de Winter is dat het opvoeden in de drie leefmilieus onvoldoende overlappend is en het proces van opgroeien en de pedagogische begeleiding tijdens dit proces in gezin, school en vrije tijd onvoldoende consistentie en continuïteit kennen.

Beschermjassen

Beschermjassen is een model dat ruimte schept voor diversiteit en is bedoeld voor onder andere professionals in de (jeugd)zorg, onderwijs en welzijn. Beschermjassen betekent bescherming bieden door mensen of groepen in te bedden in hun krachtbronnen. Hierdoor bestrijdt je uitsluiting en creëer je verbinding. Het is bedoeld voor hulpvragers met een migratieachtergrond. Het helpt de eigenkracht van het sociale en familiesysteem van hulpvragers te mobiliseren.

Empowerment

Op het moment dat je als professional met ouders te maken hebt, is het van belang om je bewust te zijn van wat het betekent om ouder te zijn. Om als professional hulp te kunnen bieden in het kader van het opgroeien en opvoeden van kinderen is het daarom belangrijk om eerst een gezamenlijke visie te ontwikkelen op ouderschap, op goed genoeg ouderschap en op empowerment. Het versterken van de eigen kracht van ouders.

Engagement

Dit is de verbinding met de klant. Maar ook dat de jeugdprofessional er voor gaat: het bereiken van de jongeren en hun ouders, hun aandacht vast houden en hen bij te staan en te ondersteunen als er problemen zijn. De geëngageerde jeugdprofessional zet de ouders in de regio en als ze dat niet kunnen ondersteund hij hen.

Empathie

De professional kan zich inleven in de situatie van zijn cliënten en hun systeem en is in staat hun kwaliteiten, talenten en potenties te zien en te waarderen. Hij benadert hen met respect.

Alliantie

Het begrip alliantie verwijst naar de kracht van de samenwerkingsrelatie van cliënt en hulpverlener. Naast de kwaliteiten van de emotionele band tussen partners (persoonlijke alliantie) is overeenstemming van belang over het doel van de professionele samenwerking en een daarvoor geschikte aanpak (taakalliantie). Alliantie is dus geen gevolg van verbeteringen maar een drijvende kracht.

Outreaching werken

Of ook wel de erop-af-methodiek genoemd. Het zijn verschillende varianten van een aanpak waarbij de hulpverlener in de leefwereld van de cliënt treedt en proactief opzoek gaat naar hen die belang hebben bij ondersteuning. De outreachende attitude, een houding ten opzichte van de doelgroep en het werk. Daarin staan proactiviteit, vasthoudendheid, doorzetten en creativiteit centraal. Dit vereist van de hulpverlener het verder-willen-denken en buiten de kaders van zijn eigen beroep durven kijken.

Informatieboekje

Visie op opvoeding

vanuit diverse culturele achtergronden

Daisy Stolk – beroepsproduct Horizon Jeugdzorg,
locatie MKT Oostvoorne- Hoge school Rotterdam

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Marokkaanse cultuur	4
Turkse cultuur.....	5
Surinaamse cultuur	6
Antilliaanse cultuur.....	7
Chinese cultuur.....	8
Afrikaanse cultuur	9
Tips & Trucs	10
Interculturele communicatie	11

Voorwoord

In Nederland wordt opvoeden gezien dat ouders hun kind begeleiden bij de ontwikkeling tot een zelfstandig mens. Een mens dat kan functioneren in de samenleving. Ouders bieden een verzorgende en beschermende omgeving voor het kind door bijvoorbeeld affectie te tonen. Bij opvoeden hoort ook het bieden van structuur en het overdragen van kennis. Kenmerkend voor opvoeden is het bijbrengen van waarden en normen. Op welke manier de opvoeding vorm geeft is verschillend per ouder en gezin. Dit is afhankelijk van kenmerken van de ouder zelf, het kind en van de omgeving. Een belangrijk kenmerk wat ouders overdragen op hun kinderen is een bepaalde cultuur. De cultuur van ouders en een gezin kan zo gevormd zijn door de opvoeding en achtergrond van de ouders of opvoeders zelf. In de Nederlandse bevolking bestaan enorm veel verschillen in: etniciteit, verblijfsduur, sociale, economische en culturele achtergrond, opleidingsniveau en de mate van integratie. Elk individu is anders en heeft een andere achtergrond. Zelfs als je dezelfde religie na leeft zijn er individuele verschillen. Er is dus niet één aanpak die voor alle allochtone ouders geldt. Het kan belemmerend werken als er via één aanpak gewerkt wordt. Er wordt dan geen rekening gehouden met de individuele situatie van alle verschillende ouders. In dit informatieboekje kunnen natuurlijk niet alle culturen aanbod komen. De culturen die op dit moment het meeste voor komen binnen de residentiële instelling worden besproken. Maar zoals er net al werd gezegd er bestaat geen vaste aanpak. Als professional moet je bij elk gezin op zoek gaan naar wat is hun visie op opvoeding en wat is voor hun normaal. *Het willen weten zal het uitgangspunt moeten zijn van de professional.*

Marokkaanse cultuur

Vanuit de oudere generatie is binnen de Marokkaanse cultuur een autoritaire opvoeding normaal. Onderling is de band tussen familieleden warm. Meisjes werden tijdens het opgroeien voorbereiden op het komende huwelijk dat zij aan zouden gaan. Hierbij kregen zij veel huishoudelijke taken en gingen meestal niet meer naar school.

Opvoedingstaken

Marokkaanse ouders vinden dat het hun opvoedingstaak is om warmte en aandacht te geven aan hun kinderen. Voor Marokkaanse ouders is de leeftijd tussen twee á drie jaar een mijlpaal. De kinderen gaan dan meer begrijpen en kunnen normen en waarden leren. Als een kind vier jaar is wordt er verwacht dat het gehoorzaam is naar de ouders. De kinderen leren tussen het vierde en zevende levensjaar goede manieren. Vanaf achttien á twintig jaar wordt er verwacht van het kind, volwassen te zijn en zich daar naar te gedragen.

Gewoonten

In veel Marokkaanse gezinnen staat de tv een groot deel van de dag aan. Het is een educatieve waarde en daarnaast zorgt het voor ontspanning. Naarmate de kinderen ouder worden neemt het aantal uur dat zij televisie kijken toe. De ouders controleren wel streng welke programma's er gekeken worden. Daarnaast worden er voorwaarden gesteld aan de oudere kinderen. Als je huiswerk af hebt dan mag je televisie kijken.

Meisjes nemen meer deel aan de huishoudelijke taken als jongens. Jongens gaan zich steeds meer buitenshuis bevinden naar mate ze ouder worden.

In veel Marokkaanse gezinnen wordt de puberteit als een lastige periode ervaren. Dit door de autoritaire opvoeding en het feit dat kinderen steeds mondiger en eigenwijzer worden.

Opvoedingsdoelen

Belangrijke opvoedingsdoelen die bij de Marokkaanse cultuur terug komen zijn:

- Maatschappelijk presteren → behalen van een diploma, een belangrijke baan hebben of functie uitoefenen en slagen in de maatschappij.
- Sociaal conformisme → respect voor de ouders, de ouders gehoorzamen, beleefd zijn en goede manieren vertonen.
- Moreel conformisme en religiositeit → ouders hechten veel waarde aan een religieuze opvoeding via de Islam.
- Controle en steun → Marokkaanse gezinnen kennen een grote mate van controle en steun. Hierin zijn wel grenzen. Ouders spreken niet over alle onderwerpen even vrij met de kinderen.

Religie

De godsdienst van Marokko is de Islam. De islam komt duidelijk terug in het leven van de mensen. Alle gewoontes en tradities zijn afgestemd op de islam. Dit is in het dagelijks doen en laten goed te merken.

Taal

Officieel is Arabisch de taal van Marokko. De meeste bewoners van het land spreken een dialect van het Arabisch, Marokkaans Arabisch genaamd. Veel Marokkaanse mensen spreken ook Frans. Frans wordt vooral gebruikt in de handel en economie en in het onderwijs. Engels wordt ook steeds populairder als tweede buitenlandse taal en door een klein deel wordt Spaans gesproken.

Turkse cultuur

De meeste Turkse mensen die zich in Nederland bevinden hebben voornamelijk contact met landgenoten. Vaak ook met andere familieleden die in Nederland wonen. Bij Turkse ouders met een hogere opleiding is dit minder, deze hebben vaak een gemengde vriendenkring.

Gewoonten

Een traditionele opvoeding in de Turkse cultuur is dat vader een afstandelijke rol heeft en moeder voedt de kinderen op. Deze traditionele opvoeding komt niet zo heel veel meer voor. De rollen in een traditionele opvoeding zijn als volgt verdeeld: vader zorgt voor het inkomen en gezagshandhaving en moeder ondersteunt en verzorgt de kinderen. Vaders zorgen voor de boodschappen en de financiën en moeders zorgen voor de huishouding. Steeds vaker komt het voor dat de vaders zich meer betrekken bij de opvoeding en bij hun kinderen. Dit is afhankelijk van het opleidingsniveau van vader en of moeder een baan heeft.

Opvoedingsdoelen

Een opvoedingsdoel dat boven aan staat is het behalen van een goede opleiding en het krijgen van een goede baan. In de Turkse opvoeding zijn conformistische doelen belangrijk. Dit zijn: respect hebben voor de ouders en ouderen, goede manieren en gehoorzaamheid. Een klein deel van de Turkse ouders hecht nog waarden aan het hooghouden van de familie-eer, schaamte kennen en bescheiden zijn.

Opvoedingstaken

Turkse ouders vinden het belangrijk om hun kinderen te ondersteunen, aandacht, warmte, liefde en genegenheid te geven, tijd aan het te besteden en met de kinderen te spelen. Uit onderzoek blijkt dat moeders vaak deze taak vervullen omdat vaders hier geen tijd voor hebben. Turkse ouders communiceren met kinderen, ze geven hen uitleg. Er zijn strakke regels voor de kinderen betrekking tot bedtijd, tijdstip van thuiskomen en vrijetijdsbesteding. Voor het naleven van de islamitische voorschriften, vriendenkeuze en het uiterlijk zijn er minder strakke regels.

Seksespecifieke opvoeding

Turkse ouders hebben een veilig gevoel als hun kinderen getrouwd zijn. Bij dochters en zoons wordt het hebben van een verkering afgekeurd. Ouders hopen dat hun kind een partner vindt die moslim en Turks is. Een Nederlandse partner keuren de meeste mensen af. Eer is zeer belangrijk bij Turkse gezinnen. Dit zie je vooral terug bij dochters, zij moeten maagd blijven voor het huwelijk.

Straffen en belonen

Straffen komt bij de Turkse gezinnen uit het onderzoek niet veel voor. Wanneer er toch gestraft wordt gebeurt dit het meest in de levensfase peuter. Dit straffen gebeurt door beide ouders en niet alleen door de vader of de moeder. De levensfasen die het minste gestraft worden zijn de baby's en adolescenten.

Taal

De officiële taal van Turkije is Turks. Dit is ook de enige taal die in Turkije wordt gesproken.

Religie

De officiële godsdienst van Turkije is de Islam. Binnen de Islam bestaan er meerdere stromingen. De meeste Turkse mensen die in Nederland wonen, behoren tot de soennitische richting binnen de Islam.

Surinaamse cultuur

Streng straffen, groepseer en aanzien zijn belangrijke kenmerken in de Surinaamse cultuur. Surinaamse mensen kennen vaak uitgebreide families. Deze familiebanden staan voor bescherming en loyaliteit. Er is een grote verbondenheid en steun onder elkaar.

Gewoonten

In de Surinaamse cultuur is het gewoonlijk dat de familie elkaar meehelpt met de opvoeding. Iedereen voelt zich mee betrokken en verantwoordelijk voor de opvoeding van kinderen. Iedereen houdt zich er ook meer mee bezig. Ontwikkelingsstoornissen zoals autisme of ADHD zijn niet bekend in Suriname. Veel Surinaamse mensen zullen zich afvragen wat het is.

Opvoedingsdoelen

Binnen de Surinaamse gezinnen wordt van de kinderen verwacht dat ze respect tonen, respect voor hun ouders. Kinderen waarvan de ontwikkeling anders is worden vaak niet erkend, de schaamte overheerst. Om hulp vragen aan specifieke instanties is niet gebruikelijk. Hulp wordt eerder gezocht binnen de eigen familie. In Surinaamse gezinnen is het belangrijk dat het kind wordt opgevoed tot een deugdzaam en een fatsoenlijke burger. In de Surinaamse gezinnen ligt prestatiedruk veel hoger. Hierbij past een autoritaire opvoedingsstijl. Surinaamse kinderen zijn vooral sociaal wenselijk naar hun ouders.

Opvoedingstaken

Binnen de opvoeding is de individuele aandacht voor het kind zichtbaar. Vooral moeders brengen veel tijd door met hun kinderen. Daarnaast zijn de moeders bijna overal bij. Vaders hebben vaak veel te zeggen. Vaders zorgen voor bescherming binnen het gezin.

Religie

De meeste voorkomende godsdienst uit Suriname is het christendom. Doordat Suriname een groot land is met veel verschillende inwoners, komen er ook andere culturen en godsdiensten voor.

Taal

De officiële taal in Suriname is het Nederlands. Deze taal wordt door bijna alle inwoners van Suriname gesproken en ook de scholen geven les in het Nederlands.

Antilliaanse cultuur

Onder opvoeden binnen de Antilliaanse cultuur wordt verstaan zorg dragen en waarden en normen overdragen. Een merendeel van de Antilliaanse mensen vindt dat Nederlandse kinderen teveel vrijheden hebben en vaak ook individualistisch zijn.

Gewoonten

In de Antilliaanse cultuur is de meerderheid van de moeders alleen verantwoordelijk voor de opvoeding binnen het gezin. Er komt veel eenouderschap voor binnen de Antilliaanse cultuur. Dit wordt vaak als vrij zwaar ervaren. Daarnaast wordt het belang of juist gemist van het sociale netwerk al onderdeel genoemd.

Opvoedingsdoelen

In de Antilliaanse cultuur komt vooral naar voren dat ze gericht zijn op een goede toekomst en een goede scholing. Daarnaast is respect en gehoorzaamheid het belangrijkste wat Antilliaanse ouders willen bereiken. Andere doelen zijn fatsoenlijk gedrag, waarbij het vooral draait om goede manieren en deugdelijk gedrag.

Opvoedingstaken

Taken vanuit de Antilliaanse ouders zijn liefdevol gedrag en het stellen van regels. De beste manier om de opvoedingsdoelen te bereiken is door middel van praten, stimuleren en goede zorg geven. Op het gebied van controle en disciplineren is veel verschil te zien in de Antilliaanse cultuur. De ene ouder hanteert weinig of wisselende regels. De ander heeft duidelijke regels. Op het gebied van ondersteuning is het belangrijk dat er aandacht is voor het kind.

Religie

Het grootste deel van de mensen op de Nederlandse Antillen zijn katholiek. Verder zijn er een klein aantal moslims en zijn er kleine protestantse en joodse gemeenschappen.

Taal

Nederlands, Engels en Papiaments zijn de officiële talen op de Nederlandse Antillen.

Chinese cultuur

De Chinese opvoeding is meestal zeer streng en traditioneel. Grootouders worden meestal de opvoeders van kinderen omdat de ouders van de kinderen werken.

Gewoonten

In de Chinese opvoeding komt veel herhaling voor. Kinderen worden herinnerd aan hun fouten. Puberteit bestaat volgens Chinese ouders niet. Daarom houden de meeste traditionele Chinese ouders er geen rekening mee dat pubers driftbuien kunnen hebben en opstandig kunnen zijn. Schelden is in het algemeen verboden.

Opvoedingsdoelen

Chinese ouders vinden het belangrijk dat hun kinderen een hoge positie hebben in de maatschappij door middel van een hoog beroep. De druk die Chinese kinderen ervaren is daarom heel groot. Een heel belangrijk kenmerk in de Chinese cultuur is respect. Vanaf kleins af aan wordt het kind geleerd respect te hebben voor ouderen, ouders, leraren en broers.

Seksspecifieke opvoeding

In de Chinese cultuur is seksuele voorlichting een groot taboe. Ouders geven dit bijna nooit aan hun kinderen. Ze zien dit als de taak van de staat. Vanaf vijftien jaar beschouwt men een kind als een volwassene die zich stevig moet opstellen tegen de negatieve dingen in het leven. De opvoeding verschilt bij een jongen of een meisje. Meisjes worden meer beschermd tijdens de opvoeding dan jongens. Volgens traditie moet een vrouw als maagd het huwelijk in gaan. Daarnaast wordt in de traditionele opvoeding homoseksualiteit niet geaccepteerd.

Religie

Dit is heel verschillend omdat er een religieuze vrijheid is in China. Onder de Chinezen, komt bijvoorbeeld het christendom en het boeddhisme voor.

Afrikaanse cultuur

In de Afrikaanse cultuur speelt familie een centrale rol. Er bestaat een systeem van sociaal ouderschap. Want verschillende personen kunnen de rol van de ouders op zich nemen. Traditioneel was zelf de gehele gemeenschap betrokken bij de opvoeding van een kind. Iedere volwassene kon een kind begeleiden en terechtwijzen.

Gewoonten

Een belangrijke rol binnen de opvoeding hebben de grootouders van het kind. Zij leren het kind enorm veel door verhalen te vertellen. Ook tussen de oom en de kinderen bestaat er speciale relatie. In veel stammen heeft de oom evenveel of meer gezag over de kinderen dan de biologische vader. Het oudste kind neemt vaak dezelfde houding aan tegenover het kind als de volwassenen. Een kindrijk huwelijk geldt als ideaal. Het huwelijk verbindt twee families omwille van de kinderen. Het huwelijk wordt pas als definitief beschouwd bij de geboorte van een kind.

Opvoedingsdoelen

Het opvoeden in Afrika is sterk gericht op gehoorzaamheid, loyaliteit en groepsverband. Dit zijn de traditionele, agrarische normen.

Opvoedingstaken

Vanuit de Afrikaanse cultuur is respect een belangrijke taak. In de eerste plaats voor de ouders, zowel biologische als de sociale ouders. Op latere leeftijd zorgen de kinderen voor het eren van ouders en voorouders. Grote families zijn ook vanuit economisch en politiek standpunt belangrijk. In Afrika is de hele familie verantwoordelijk voor de opvoeding. Er bestaat een systeem van sociaal ouderschap: verschillende personen kunnen de rol van de ouders op zich nemen.

Religie

Merendeel van de Afrikanen is Christen. Maar veel Afrikanen combineren hun christelijk of islamitisch geloof echter met traditionele geloven en gebruiken.

Taal

De talenkaart van Afrika is enorm complex. In elk Afrikaans land worden gemiddeld 40 tot 50 talen gesproken.

Tips & Trucs

Afgelopen vier maanden is er onderzoek gedaan naar het begeleiden van allochtone ouders en het opvoeden in twee culturen. Hieronder geef ik de resultaten van de kinderen als tips mee en de resultaten van de gezinsbegeleiders als trucs mee.

Hoe de kinderen hun cultuur meer op de groep terug willen zien is hieronder te zien in verschillende categorieën.

Eten:

- Ander eten op het menu, minder Hollandse pot (aardappels);
- Meer Ghanees eten;
- Met handen eten;
- Vaker Turks eten bijvoorbeeld Turks brood;
- Ik zou graag suikerbrood op de groep willen eten;
- Vaker Roti eten;
- Dat de familie meer Antilliaans komt koken;
- Vaker Chinees eten;
- Meer Indisch eten op de groep;
- Rekening houden met halalvlees;
- 'S middags warm eten in plaats van 's avonds.

Feestdagen:

- De kerstman kwam thuis en hier niet;
- Ik wil graag dat ik mee mag doen met de ramadan;
- Thuis vieren wij geen kerst en sinterklaas dat zou ik hier ook niet willen vieren;
- Meer aandacht voor feestdagen zoals Halloween etc.;
- Zou graag vaker op visite gaan bij verjaardagen.

Kerk bezoek:

- Rekening houden met dat andere kinderen naar de kerk kunnen;
- Meer naar de kerk als ik op de groep ben.

Overige:

- Graag op vakantie naar Kaapverdië;
- Dat de leiding je helpt met tijden van bidden;
- Leren over andere landen.

De gezinsbegeleider geven de volgende trucs voor de pedagogisch medewerkers. Via deze trucs zouden de pedagogisch medewerkers meer de aansluiting kunnen vinden bij allochtone ouders:

- Meer contact met ouders;
- Meer diepgang in gesprekken;
- Vragen wat zijn de verschillen qua waarden en normen over opvoeding;
- Minder vanuit de groep denken, meer denken vanuit het systeem;
- Interesse in het systeem.

Interculturele communicatie

Om allochtone ouders onbevungen tegemoet te treden is het belangrijk dat een professional op de hoogte is van de belangrijkste principes van intercultureel communicatie.

Interculturele communicatie is de studie naar de werking en invloed van cultuur en culturele verschillen op communicatie. Voor de alledaagse praktijk van gespreksvoering is het van belang om gewoon te spreken over communicatie. Wel kun je in studie, zoals dit onderzoek, expliciet aandacht hebben voor culturele factoren die van invloed zijn op communicatie. Interculturele communicatie is beschreven voor degene die zich meer wil verdiepen in de werking en invloeden van culturele verschillen op communicatie.

Er is geen methode voor interculturele communicatie, er is alleen aandacht. Deze aandacht dient in elke ontmoeting met de ander aanwezig te zijn en te blijven. Dit is alleen haalbaar als je elke ontmoeting begint met *ont*-moeten: het ontdoen van de ontmoeting met de ander van het 'moeten'. *Ont*-moeten is het loslaten van methodieken en theorieën om de ander onbevungen en ontvankelijk tegemoet te reden. Op deze manier kan je er-zijn-voor de ander. Dit er-zijn-voor de ander is de grondhouding van presentie. Het *ont*-moeten en de presentie zijn essentiële voorwaarden voor de inzet van het TOPOI-model. Het inzetten van het TOPOI-model in de gespreksvoering mag slechts gebeuren vanuit een grondhouding van er-zijn-voor de ander. Dit er-zijn-voor de ander vraagt lef om het avontuur van de ontmoeting aan te gaan. Het vraagt durf om de ander toe te laten in jouw wereld en aan de andere kant vraagt het moet jezelf te bewegen in de richting van de ander.

Het TOPOI-model staat voor: Taal, Ordening, Personen, Organisatie en Inzet. TOPOI betekent in het Grieks plaatsen. Analoot aan deze betekenis zijn: Taal, Ordening, Personen, Organisatie en Inzet de plaatsen in de communicatie waar je culturele misverstanden kunt achterhalen en aanpakken. Taal omvat de verbale en non-verbale taal van deelnemers aan het gesprek. Ordening is de kijk van de deelnemers op de kwesties die spelen in hun gesprek. Personen verwijst naar de personen die deelnemen aan het gesprek en naar hun onderlinge betrekking. Organisatie de maatschappelijke en professionele organisatorische omgeving waarbinnen communicatie plaatsvindt. Inzet zijn de onderliggende motieven, behoeften, verlangens en drijfveren van de gespreksdeelnemers.

Wanneer mensen met elkaar in gesprek gaan, doet ieder van hen bewust of onbewust een viertal geldigheidsaanspraken. De gespreksdeelnemers maken aanspraak op de geldigheid van: verstaanbaarheid in wat ze zeggen, waarheid van hun uitspraken, juistheid van hun verwachtingen en verplichtingen, waarachtigheid van de uitingen van hun intenties, behoeftes, wensen en gevoelens. Vier gebieden van het TOPOI-model komen overeen met de vier geldigheidsaanspraken. Taal sluit aan bij verstaanbaarheid, ordening bij de waarheid, personen bij juistheid en inzet bij de aanspraak van de waarachtigheid. Wanneer er ten aanzien van één van deze geldigheidsaanspraken problemen voordoen, kan het TOPOI-model helpen de ontstane misverstanden te verhelderen en de communicatie te herstellen.

De vijf gebieden van het TOPOI-model zijn een concrete uitwerking van de abstracte begrippen cultuur en cultuurverschillen. Elk gebied omvat een overzicht van de culturele verschillen zoals die zich op dat gebied in de communicatie kunnen manifesteren. Het TOPOI-model helpt je zo om in de gespreksvoering de concrete uitingen van cultuur en culturele verschillen op te merken en te bewerken. Het TOPOI-model vormt een reflectiekader dat je voorbereid laat zijn op (culturele) verschillen zonder dat je vooraf per se op de hoogte hoeft te zijn van de culturele kenmerken van etnische groepen. In een ontmoeting krijgt de ander zodoende de ruimte zichzelf te presenteren zoals zij of hij dat zelf wenst en met eigen unieke betekenisgeving.

De meerwaarde van het TOPOI-model voor interetnische groepen is dat je in de communicatie niet meteen de cultuur, discriminatie of racisme als verklaring neemt voor de storingen die optreden en dat je net jezelf of de ander verwijten gaat maken, maar dat je je afvraagt of het misschien te maken heeft met de *Taal* die eenieder hanteert en begrijpt van elkaar; de *Ordering*: de zienswijze van eenieder; de *Personen*: hoe eenieder zichzelf en de ander ziet; de *Organisatie*: mogelijke verschillen in of onbekendheid met regels, procedures en andere organisatorische aspecten of met *Inzet*: het kunnen zien en erkennen van ieder onderliggende motieven en gevoelens waarom betrokkenen doen wat ze doen. Vervolgens zet je algemene gespreksvaardigheden in om te pogen de misverstanden uit de weg te ruimen.

TIP: Om nog meer te weten te komen over het TOPOI-model zou je het boek: *'interculturele gespreksvoering'* aan kunnen schaffen van Edwin Hoffman. Succes!